

60 år av social historia

Text: Anette Karlsson

Redaktör: Björn Sundström

Föreningen Sveriges Socialchefer
1938–1997

60 år av social historia

Föreningen Sveriges Socialchefer
1938 - 1997

Text: Anette Karlsson
Redaktör: Björn Sundström

60 år av social historia

Text: Anette Karlsson

Redaktör: Björn Sundström

**Föreningen Sveriges Socialchefer
1938 - 1997**

Förord

Denna minnesskrift berättar delar av historien om Föreningen Sveriges Socialchefer sedan dess tillkomst 1938. Den berättar vidare delar av FSS:s nutidshistoria och om föreningens kamp sedan 1960-talet, att främst ägna sig åt att kritiskt analysera och konstruktivt söka anvisa vägar för en förbättrad socialpolitik.

Från tanke till skrift har det förflutit drygt två år. Idén till skriften dök upp i samband med att det blev aktuellt att samla ihop det omfattande material av dokument, skrifter, böcker, tidskrifter o dyl som under årens lopp författats av medlemmar i föreningens olika styrelser.

Anette Karlsson har tagit itu med att återge historien om föreningen. Hon har arbetat med hjälp av de spår som föreningens styrelser lämnat efter sig. Med hjälp av spåren har hon rekonstruerat det som var. Hon har följt historien från 1938 till 1997, samlat material från styrelserepresentanter runt hela landet, sorterat, ordnat och grävt för att få fram den entusiasm men också de stridande intressen som kantat föreningens sociala historia. Det man slås av är att de kompromisser och mindre bra lösningar som omständigheterna då tvingade fram först i våra dagar, 60 år senare, har fått eller fortfarande väntar på sin lösning.

En höjdpunkt i föreningens moderna historia var 1968 när Föreningen Sveriges Socialchefer tog initiativet till att bilda Samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor. Syftet var att analysera socialvården och socialpolitikens mål och värderingar och lämna förslag till hur en framtida socialvård skulle se ut. Kommittén kom att arbeta fram till 1980 och i programskriften Socialvård i framtiden presenterades analyser och förslagen om socialvårdens reformering. Samarbetskommittén kom att spela stor roll för 1982 års socialtjänstreform.

Föreningen Sveriges Socialchefer's nu fullständiga och välordnade arkiv på Riksarkivet med dokument, skrifter, foton o dyl kommer flitigt att användas av enskilda personer, författare och forskare som är intresserade av FSS medverkan i utvecklandet av den svenska socialpolitiken.

Inom de ramar som angavs av uppdragets inriktning har Anette Karlsson självständigt utformat minnesskriften och står självständigt för det som redovisas. Till Anette vill jag säga tack för ett gott samarbete under dessa år. Det är din förtjänst att både arbetet med arkivet och med minnesskriften kunnat föras i hamn utan missöden.

Björn Sundström
Redaktör

En 70-sidig skrift
om anföranden
och diskussions-
inlägg från FSS
studiedagar i
Ronneby 1977.

RONNEBY
12-14 OKT.
1977
FÖRENINGEN
SVENSKES
SOCIALCHEFER

Föreningen Svenske Socialchefer

om välfärdspolitikens grundstenar

I samband med studiedagarna
i Falun 1993 överlämnas
förslaget till programskrift
"Det gäller alla" till före-
ningens medlemmar och
andra intresserade. Skriften
bildar underlag för före-
ningens fortsatta diskus-
sioner i välfärdsdebatten.

Föreningen Sveriges Socialchefer rötter sträcker sig över sextio år tillbaka i tiden, då de första tankarna på en förening för bara chefer inom den sociala förvaltningen tog form 1936 på ett möte där tio chefstjänstemän från olika delar av riket deltog. Det var dock först den 8 november 1938 som planerna på denna speciella förening blev verklighet, det är därför nu i år som föreningen stolt kan se tillbaka på en 60-årig verksamhet som har berört de flesta frågor som rymms inom den sociala sektorn. Det huvudsakliga syftet med föreningen, vilket har förändrats något över tiden till att bli mer preciserat, har varit att verka för en utveckling av samhällets sociala verksamhet och att väcka opinion över för föreningen viktiga sociala frågor. Detta har FSS försökt göra genom bl a uppvaktningar och yttranden över offentliga utredningar. Något annat som varit mycket betydelsefullt för föreningens arbete är deras årsmöten med tillhörande studiedagar. Från mitten av 1960-talet har dessa studiedagar med dess föreläsningar varit välbesökta och då inte bara av föreningens egna medlemmar utan föreläsningarna har även rönt intresse hos sociala organisationer och myndigheter, socialarbetare, forskare, studenter, massmedia och våra grannländers socialchefsföreningar.

Studiedagarna behandlade olika viktiga och aktuella sociala frågor, bland de viktigaste studiedagarna var de som arrangerades i samband med den 1970 anordnade Göteborgskonferensen om socialvårdens målfrågor. Temat för Göteborgskonferensen, som samlade runt 2000 deltagare, var "Socialvård i framtiden", på konferensen diskuterades bl a hur utformandet av en ny sociallagstiftning skulle se ut. Föreningen var mycket drivande när det gällde frågan om en ny sociallagstiftning och var därför initiativtagare till Samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor. Denna kommitté sågs som en skuggutredning till den av Sven Aspling tillsatta Socialutredningen, som hade fått till uppgift att förnya den dåvarande lagstiftningen.

Föreningen har vidare verkat inom ett stort antal sociala områden, bl a genom att yttra sig om för föreningen viktiga frågor och därigenom har de verkat för allmänintresset i samhället. De har speciellt intresserat sig för barn- och familjefrågor, missbruksfrågor och frågor som berör fysisk och psykisk vård, socialvårds/socialtjänstlagen och utbildning. Många gånger har föreningen tillhört en liten grupp av

kritiska remissinstanser, som har motsatt sig olika utredningars förslag. Kritiken har dock sällan fått någon verkan på de slutgiltiga besluten, eftersom de flesta av de andra remissinstanserna har ställt sig bakom eller inte haft någon erinran mot de av utredningarna framlagda förslagen.

När det gäller föreningens påverkan i det politiska systemet kan man sammanfattningsvis säga att Föreningen Sveriges Socialchefer spelade en stor roll under tillkommandet av den nya socialtjänstlagen, men när det gäller föreningens yttranden och uttalanden som har studerats så har FSS inte i någon större utsträckning kunnat påverka de politiska besluten.

Arbetet med denna skrift har varit mycket spännande och inspirerande. Det har behövts en del detektivarbete för att få tillgång till ett komplett arbetsmaterial. Bland annat har olika nyckelpersoner i FSS haft föreningens material nedpackat i lådor som har stått gömda i källare och på vindar. Numera finns allt material hos Riksarkivet i Stockholm.

Till sist vill jag avsluta denna inledning med att sända några innerliga tack till personer som har hjälpt mig i mitt arbete. Först vill jag rikta ett stort tack till Björn Sundström för hans förtroende och hans kommentarer på mitt arbete och till Jan-Olov Jansson för värdefulla synpunkter. Bengt Hedlén vill jag tacka för hans tid och gästfrihet och ett speciellt stort tack riktas till Leif Holgersson för hans hjälp och engagemang för mitt arbete. Vidare vill jag tacka Mona Bergström för hjälp med alla praktiska detaljer, Anna-Lena Lindquist på Stockholms Socialhögskola, Lena Ånimmer på Riksarkivet och Lena Ericson, Willy Karlsson, Jonny Schön och Arne Borg för deras kompletterande uppgifter och alla andra som har bidragit till mitt arbete.

Huddinge den 1 december 1997
Anette Karlsson

Innehållsförteckning	Sida
Historisk tillbakablick:	
Från fattigvårdens tillkomst till vår tids socialtjänst	7
FSS:s historia	9
FSS:s formella syfte	10
Stadgar	13
Organisation	15
Medlemskap i FSS	19
FSS:s samarbete med svenska och utländska organisationer	25
Samarbetskommittén och Göteborgskonferensen 1970	26
FSS:s remissyttranden och uttalanden	32
Temor på studiedagar	38
Informell makt och påverkan	40
Litteraturförteckning	46
Bilaga 1. Förteckning över svenska organisationer som FSS samarbetat med	50
Bilaga 2. FSS:s remissyttranden, uttalanden och pressmeddelanden	51
Bilaga 3. Årsmöten i samband med studiedagar 1939 - 1997	58

Diagram, tabeller och figurer

Diagram 1. Antalet medlemmar i FSS 1938 - 1996.	21
Diagram 2. Andelen kvinnor i procent som var medlemmar i FSS 1938-1996.	22
Diagram 3. Medlemmarnas åldersfördelning i FSS 1966, 1975 och 1984.	23
Diagram 4. Antalet kommuner i Sverige 1945 - 1995.	24
Tabell 1. Ordföranden i Föreningen Sveriges Socialchefer.	16
Tabell 2. FSS:s Medlemsavgift.	19
Tabell 3. FSS:s yttranden, uttalanden och pressmeddelanden procentuellt fördelade i procent enligt olika sociala områden.	34
Tabell 4. FSS:s yttranden, uttalanden och pressmeddelanden procentuellt fördelade i procent inom varje socialt område.	35
Tabell 5. Antal yttranden, uttalanden och pressmeddelanden som FSS gjort i olika sociala områden 1968 - 1996.	36
Figur 1. Organisationernas roll i samhället	41

Historisk tillbakablick

Från fattigvårdens tillkomst till vår tids socialtjänst

De första lagarna som rörde fattigvården återfinns redan i landskapslagarna från 1200- och 1300-talet. Dessa lagar innebar att de fattiga var berättigade till två niondelar av prästerskapets tionde. Vidare skulle den som var gammal och sjuk försörjas av sina släktingar, om släktingarna valde att inte göra detta avsådes de sin arvsrätt och istället tillföll den sjukes egendom kyrkan eller hospitalen, vilka härstammade från 1300-talet. Staten gav bara pengar till hospitalen, när det gällde annan fattigvård fick de fattiga ända fram till 1800-talet förlita sig helt på frivillig enskild välgörenhet.

1624 tillkom en ny hospitalordning, vilken var Sveriges första allmänna fattigvårdsordning. Den innehöll bl a ett förbud mot allt tiggeri och en uttalad önskan om att alla fattiga och icke arbetsföra skulle beredas vård. I kyrkolagen från 1686 stod det att hospitalen, som stod under landshövdingens, biskopens, kyrkoherdens och borgmästarens uppsikt, bara skulle ta emot människor som verkligen behövde hjälp. Under början av 1700-talet försökte man att decentralisera fattigvården genom att förlägga den till socknarna och städerna. Inom två områden - hospitalvården och barnavården - var det staten som hade huvudansvaret. När det gällde de fattiga var det upp till varje församling att själva ordna med lämpligt underhåll för dessa människor, vilket innebar att huvudansvaret för fattigvården stod kommunerna för. I 1763 års förordning angående hospitals- och barnhusinrättningar inrättades en obligatorisk kommunal fattigvård. Men redan innan dess hade kommunerna fått ett ökat ansvar av omhändertagandet av de fattiga och sjuka då man i 1734 års lag hade slopat släktingarnas "försörjningsplikt gentemot anförvanter", vilken åter igen infördes 1869. I och med förordningen från 1763 och en tilläggsförordning från 1766 var den obligatoriska kommunala fattigvården genomförd.

Från 1830-talet ansvarade staten bara för vården av de psykiskt sjuka, all annan sjukvård skulle kommunerna stå för. Ansvaret för barnavården översköts också från staten till kommunerna från och med 1876. Under 1800-talet skedde det alltså en tydlig förskjutning av ansvaret för socialvården från staten till kommunerna. Dessutom frigjordes fattigvården från kyrkan och blev en kommunal angelägenhet för fattigvårdsstyrelsen genom 1862-års kommunalreform. 1871 tillkom ytterligare en ny fattigvårdsförordning som gällde ända fram till 1918. En önskan som framträdde klart i denna förordning var att man ville skjuta över en del av den obligatoriska kommunala fattigvården till att

bli mer frivillig. Den nya lagen gav också uttryck för en restriktivare hållning gentemot de fattiga än vad de tidigare fattigvårdsförordningarna under 1800-talet hade gjort.

1918 tillkom en ny fattigvårdslag, FvL, som skilde sig i några viktiga avseenden från de tidigare fattigvårdsförordningarna, bl a vidgades området för den obligatoriska fattigvården, anstaltsvården reglerades och formerna för fattigvården angavs vara understöd i hemmet, utackordering i enskilt hem och anstaltsvård. Vidare fick kommunerna ansvar för anstalterna inom åldrvården såsom ålderdomshem, vårdhem och försörjningshem.

1957 avlöstes fattigvårdslagen från 1918 av 1956-års socialhjälpslag. Det som främst skilde de två lagarna åt, var att enligt den senare lagen var det möjligt att få hjälp om det ansågs nödvändigt att avstå från arbete för att återfå hälsan. Vidare utvidgades möjligheten att få sjukhusvård till att även inkludera specialist- och tandvård och förutom den tidigare ekonomiska hjälpen med mat, kläder och bostad kunde man från 1957 även få ekonomisk hjälp till inventarier. 1968 gjordes ett tillägg till socialhjälpslagen vilket innebar att kommunerna hade skyldighet att se till att alla kommunens invånare fick en tillfredsställande omvårdnad. I samband med att den nya socialhjälpslagen tillkom bytte fattigvårdsstyrelsen namn till socialnämnden.

Socialhjälpslagen från 1956 var dock inte helt tillfredsställande när det gällde socialvården, därför bildades 1968 Samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor. I kommittén ingick från början sju organisationer, däribland Föreningen Sveriges Socialchefer. I samarbetet mellan kommittén och regeringens tillsatta statliga socialutredning utformades en ny socialtjänstlag som började gälla den 1 januari 1982. Bland de viktigaste resultaten av Socialutredningens arbete blev, efter mer än tio års utredning, att benämningen socialvård ändrades till socialtjänst och att de tidigare barnavårds-, nykterhets- och socialhjälpslagen ersattes av en ny lag kallad Socialtjänstlagen, SoL, denna lag blev gemensam för hela vårdområdet. Senare lades det till två lagar till socialtjänstlagen - Lagen om vård av missbrukare i vissa fall, LVM, och Lagen om vård av unga, LVU.

I juni 1991 tillsattes av regeringen en socialtjänstkommitté som fick till uppgift att se över hur socialtjänstlagen hade tillämpats och om några förändringar behövdes göras. Kommittén gav förslag till ytterligare en ny socialtjänstlag som föreslogs träda i kraft den 1 juli 1996, men ikraftträdandet försenades något på grund av några kontroversiella lagförslag.

FSS:s historia

Den 14 september 1936 hade fattigvårdskamrer Eric Werssell i Stockholm samlat chefstjänstemän från 10 olika städers fattigvårdsstyrelser för att diskutera den nya lagen om socialregister, som skulle träda i kraft den 1 januari 1937. I slutet av mötet framlade fattigvårdssyssloman Tor Jacobsson förslaget att man även fortsättningsvis skulle låta ansvariga chefstjänstemän inom den sociala hjälpverksamheten träffas för att diskutera frågor inom det sociala området. Förslaget vann de övrigas gillande och man beslutade att en kommitté med tre personer (Werssell fr. Örebro, Jacobsson fr. Jönköping och Fritz Ramertz fr. Kalmar) skulle undersöka förutsättningarna att bilda en sammanslutning för dessa chefstjänstemän.

Drygt två år senare, den 8 november 1938, hade 17 chefstjänstemän blivit kallade för att diskutera bildandet av en förening. Tor Jacobsson förespråkade att chefstjänstemännen skulle bilda en egen förening då han ansåg att enbart en anslutning till Sveriges Socialvårdsfunktionärers Riksförbund, som man då tillhörde, inte var tillräcklig. Alla de 17 närvarande chefstjänstemännen gav sitt stöd till detta förslag och det beslutades att denna sammanslutning skulle kallas Föreningen Sveriges Socialvårdschefer. Eric Werssell valdes till föreningens första ordförande. Syftet med föreningen sades främst vara att man skulle verka för att praktiskt ordna med den socialvårdande verksamheten och att arbeta med att höja socialvårdschefernas och de sociala vårdfunktionärernas yrkesskicklighet. Dessutom skulle föreningen fungera som en länk mellan socialvårdscheferna i riket. När medlemmarna träffades på föreningens första årsmöte den 26 november 1939 togs det slutliga beslutet om föreningens tillkomst.

Namnet på föreningen vållade till en början en del debatt. Föreningens ordförande Werssell skrev ett brev till de övriga fyra ledamöterna i styrelsen, angående namnet Föreningen Sveriges Socialvårdschefer, att "...det har sagts att 'socialvårdschefer' äro egentligen ingen av oss - eller omvänt, att 'socialvårdschefer' äro egentligen alla, som för sitt förvaltningsområde äro chefstjänstemän..." På grund av att man var osäker på vad det bästa namnet på föreningen skulle vara kallades föreningen även till en början för socialvårdsfunktionärernas chefstjänstemannaförbund. Namnet förblev dock Föreningen Sveriges Socialvårdschefer, tills föreningen 1968 bytte namn till Föreningen Sveriges Socialchefer (FSS).

När föreningen hade bildats reagerade en del medlemmar i Sveriges Socialvårdsfunktionärers Riksförbund med ett starkt missnöje emot

detta. Föreningen kallades i vissa kretsar för "högfärdsföreningen". De missnöjda medlemmarna i riksförbundet ansåg att socialvårdscheferna i FSS var mer eller mindre förrädare som hade bildat ett förbund som uteslöt alla andra utom de högsta cheferna inom varje socialförvaltning. De ville istället att FSS skulle ingå som en sektion inom riksförbundet och de visade sitt missnöje genom en skrivelse till styrelsen för riksförbundet, där de skrev "...att samtliga dessa funktionärer...i högsta grad brustit i solidaritet, ej finge kvarstå i riksförbundet och under inga omständigheter finge tillhöra riksförbundets styrelse." De som stod bakom skrivelsen och som sade sig ha stöd från många andra medlemmar fick ingen respons från riksförbundet, men de gav inte upp utan skrev ytterligare ett brev om riskerna med den nya föreningen, de skrev att de "...s.k. topparna inom vårt Riksförbund, kort sagt styrelseledamöter inom riksförbundet som bildat ifrågavarande förbund...komma att bevaka sina intressen på bekostnad av andra ledande socialvårdsfunktionärens intressen." Till viss del stämmer det att ledamöter från riksförbundet var bland dem som var medlemmar i den nya föreningen, två av de åtta ledamöterna i riksförbundets styrelse (däribland riksförbundets vice ordförande) var även medlemmar i FSS.

Föreningen Sveriges Socialvårdschefer besvarade de två skrivelserna från riksförbundets missnöjda medlemmar med att försöka övertyga de oroadе medlemmarna genom att säga att den nya föreningen "...på intet sätt hade för avsikt att ställa sig i opposition mot vare sig riksförbundet eller annan sammanslutning för social verksamhet eller utöva någon som helst konkurrens varken i det ena eller andra avseendet. I stället har föreningen för egen del ämnat uppehålla ett, från föreningen sida önskat, gott, förtroendefullt och fruktbärande samarbete med olika sociala och kommunala sammanslutningar, icke minst med riksförbundet, allt till fromma för socialvårdsarbetet.", men för övrigt lämnade FSS skrivelserna utan åtgärd och förblev en egen självstyrande förening.

FSS:s formella syfte

Det har ovan kortfattat nämnts vad det formella syftet med föreningen var när den startade, syftet har sedan dess ändrats två gånger under föreningens verksamhetstid. Det lättaste sättet att beskriva föreningens syfte kan vara att börja med att tala om vad föreningens inte har som syfte, vilket är gemensamt för hela den aktuella perioden. Föreningen har inte till uppgift att vara en intresseorganisation för socialchefer och tillvarata deras fackliga intressen, utan föreningen ska syssla med opinionsbildning och utbildning och inbördes utbyte av information.

Att föreningen inte har som syfte att tillvarata medlemmarnas fackliga intressen kan illustreras med att tre medlemmar lämnade in en motion till föreningens årsmöte 1953, där de önskade tillsätta en facklig kontakman som bl a skulle ha till uppgift att hjälpa medlemmarna vid löneförhandlingar. Motionen avslogs dock under hänvisning till att föreningen var en ideell sammanslutning som inte hade som uppgift att syssla med fackliga frågor.

Nedan återges de olika formulerade syftena och hur dessa ska förverkligas, för de olika tidsperioderna 1938-1976, 1977-1993 och 1994 -.

1. FSS:s formella syfte 1938-1976

”§1. Föreningen har till ändamål att verka för ett praktiskt ordnande av den socialvårdande verksamheten samt för höjande av socialvårdschefernas och sociala vårdfunktionärernas yrkesskicklighet ävensom att utgöra ett föreningsband mellan socialvårdscheferna i riket.

§2. Föreningen söker förverkliga sitt ändamål genom möten, anordnade på olika platser, varvid sociala institutioner studeras samt demonstrationer, föredrag och överläggningar hållas.”

2. FSS:s formella syfte 1977-1993

”§1. Föreningen har till ändamål att verka för en utveckling av samhällets sociala verksamhet med förankring i de övergripande målen demokrati, trygghet och jämlikhet. Här ingår att med uppmärksamhet följa samhällsutvecklingen och kritiskt granska dess verkningar för enskilda och grupper samt att genom informationsverksamhet och opinionsbildning stimulera såväl debatt som forsknings- och utvecklingsarbete rörande den sociala omsorgens innehåll och form.

§2. Föreningen söker förverkliga sitt ändamål genom att ordna studiedagar och mötesverksamhet på central och regional nivå samt genom att ange yttranden över offentliga utredningar och på annat sätt delta i samhällsdebatten.”

1990 omformulerades paragrafen över hur föreningens ändamål skulle förverkligas till:

”§2. Föreningen ska förverkliga sitt ändamål genom att uppmärksamt följa och delta i samhällsdebatten samt genom uppvaktningar och yttranden över offentliga utredningar mm påverka den sociala utvecklingen. Studiedagar och mötesverksamhet på central och regional nivå är ett annat medel att nå detta syfte.”

3. FSS:s formella syfte 1994 -

”§2. Föreningen har till ändamål att verka för en utveckling av samhällets sociala verksamhet med förankring i de övergripande målen demokrati, trygghet och

jämlikhet. Här ingår att uppmärksamt följa samhällsutvecklingen och kritiskt granska dess verkningar för enskilda och grupper. Föreningen skall uppmärksamt följa och delta i samhällsdebatten och genom uppvaktningar och yttranden över offentliga utredningar mm påverka den sociala utvecklingen. Genom information och opinionsbildning skall föreningen stimulera debatt och forsknings- och utvecklingsarbete om den sociala omsorgens innehåll och form. Studiedagar och mötesverksamhet på central och regional nivå ett medel att nå detta syfte."

Det som alla de tre olika formulerade syftena har gemensamt är att föreningen ska ha ansvar för utformandet av den sociala verksamheten i samhället, men de skiljer sig åt i hur det ansvaret ser ut. Under den första perioden ska föreningen verka för ett praktiskt ordnande av den socialvårdande verksamheten medan under de två senare perioderna läggs betoningen på att föreningen ska verka för en utveckling av den sociala verksamheten och det tilläggs att denna verksamhet ska förankras i de övergripande målen demokrati, trygghet och jämlikhet.

De två delsyftena, som finns i FSS:s syfte under den första perioden, att föreningen ska höja socialvårdschefernas och de sociala värdfunktionärens yrkesskicklighet och att föreningen ska utgöra ett nätverk mellan socialvårdscheferna, återfinns inte alls under de två övriga periodernas syfte. De två senare perioderna lägger istället tonvikten vid att föreningen ska följa samhällsutvecklingen och kritiskt granska dess verkningar för enskilda och olika grupper i samhället. Ett annat viktigt syfte som återfinns under de båda senare perioderna är att föreningen genom information och opinionsbildning ska stimulera debatt och forsknings- och utvecklingsarbete rörande den sociala omsorgens innehåll och form.

Det som skiljer syftet i den tredje perioden från de två övriga perioderna är att föreningen ska under denna perioden påverka den sociala utvecklingen genom bl a uppvaktningar, (detta tillägg görs dock redan 1990 under paragraf två som behandlar hur syftet ska förverkligas). Under den andra perioden 1977-1993 skulle föreningen kritiskt granska och stimulera olika verksamheter inom det sociala området, men ordet påverka (som är ett starkt ord) förekommer inte förrän 1990 och syftet under den första perioden 1938-1976 använder inte överhuvudtaget orden kritiskt granska, stimulera och påverka, vilka alla står för aktiva handlingar. Under de två sista perioderna beskrivs också föreningens medel för att nå sina syften mer utförligt än vad som görs under den första perioden, då det egentligen bara beskrivs hur studiedagarna ska vara utformade. För att nå de två senare periodernas syfte, att stimulera debatt och forsknings- och utvecklingsarbetet

används studiedagar och mötesverksamhet på central och regional nivå, och för att nå syftet att påverka den sociala utvecklingen, används bl a uppvaktningar och yttranden över offentliga utredningar.

Det som sammanfattningsvis kan sägas om föreningens förändrade syfte är att från att syftet till en början har varit mer allmänt formulerat har det under föreningens verksamhetsid fått en allt mer preciserad utformning.

Stadgar

Vid föreningens första möte den 8 november 1938 hade ett förslag på interimstadgar framlagts, dessa antogs senare vid föreningens årsmöte i Stockholm den 26 november 1939. Delar av stadgarna ändrades 1955, 1961, 1967, 1968, 1973, 1977, 1983, 1990 och 1994. De viktigaste ändringarna skedde 1977 och 1994 då föreningens formella syfte omformulerades och 1967, 1973 och 1983 då reglerna för medlemskap ändrades så att fler fick tillträde till föreningen, vilket behandlas mer utförligt senare och 1977 då FSS fastslog att föreningen skulle vara partipolitiskt och fackligt obunden.

Föreningen var även från början partipolitiskt och fackligt obunden, men det var först 1977 som det skrevs in i stadgarna. FSS ville på så sätt markera att de var helt oberoende av någon annan organisation, och att det bara var medlemmarna själva som stod bakom föreningens beslut. Medlemmarna försöker bl a därför att undvika att ta offentliga politiska ställningstaganden och ytterst få medlemmar påtar sig politiska uppdrag.

De två första paragraferna i Föreningen Sveriges Socialvårdscheferers originalstadga, som tog upp föreningens syfte och hur detta syfte skulle förverkligas, har redan behandlats. De övriga paragraferna i originalstadgan löd:

”§ 3. Till medlem av föreningen må antagas inom socialvården fast anställd person, vilken som huvudtjänst handhar sådana sociala göromål att han kan anses såsom chef för den eller de sociala institutioner, hos vilken eller vilka han tjänstgör.

§ 4. Medlem erlägger för varje år årsavgift med belopp, som av årsmötet fastställs.

§ 5. Föreningens angelägenheter handhavas av en styrelse, bestående av föreningens ordförande jämte fyra ledamöter och tre suppleanter. Styrelsen utser inom sig

vice ordförande, sekreterare och kassaförvaltare. För styrelsens beslutsförmåga erfordras, att minst fyra ledamöter äro närvarande och att tre av dem äro om beslutet ense. Styrelsen, som sammanträder på ordförandens kallelse, åligger att vårda föreningens angelägenheter, att afgiva yttranden öfver till föreningen hän-
skjutna ärenden i de fall, där föreningens mening ej hinner inhämtas, att ordna föreningens möten, att antaga medlemmar i föreningen samt att förbereda de ärenden, som skola förekomma till behandling vid allmänt sammanträde. Vid beivrande av sammanträde med föreningens styrelse, där ej dylikt sammanfaller med årsmöte, äger styrelsemedlem samt inkallad suppleant uppbära dagtraktamente och reseersättning i enlighet med af föreningen fastställda grunder.

- § 6. Styrelsens förvaltning och räkenskaper, vilka sistnämnda skola äfven kalenderår, granskas af två revisorer, för vilka utses två suppleanter.
- § 7. Ordinarie möte hålles en gång årligen på plats och tid, som föreningen bestämmer. Vid ordinarie möte skola förekomma följande ärenden
- 1) val af ordförande och sekreterare för mötet,
 - 2) val af två justeringsmän att jämte mötets ordförande justera vid mötet fört protokoll,
 - 3) års- och revisionsberättelser för föregående förvaltningsår,
 - 4) ansvarsfrihet för styrelsen,
 - 5) bestämmandet af årsavgift,
 - 6) val af föreningens ordförande,
 - 7) val af öfriga fyra styrelseledamöter och tre suppleanter för styrelsen samt två revisorer och två revisorssuppleanter (samtliga val äfven tiden intill nästa årsmöte),
 - 8) bestämmande af tid och plats för nästa ordinarie möte.
- § 8. Vid alla val gäller öppen omröstning och enkel majoritet. Vid lika röstetal avgör lotten. Då lika röstetal ej uppstår, gäller den mening, som biträdes af ordföranden.
- § 9. Förslag till ändringar i eller tillägg till dessa stadgar ingivas skriftligen till styrelsen före den 1 juni, skolande sådant förslag jämte styrelsens yttrande däröfver framläggas för föreningen vid näst följande ordinarie möte. För dylikt förslags godkännande erfordras 2/3 majoritet.
- § 10. Fråga om föreningens upplösning skall upptagas och beslut därom fattas å tvenne, efter varandra följande ordinarie möten. I händelse föreningen upplöses skall dess tillgångar överlämnas till institution med närliggande syfte eller ejest disponeras på sätt, som af föreningen bestämmes."

Förutom de ovan nämnda förändringarna i originalstadgan tillkom i

senare stadgar att styrelsen numera består av ordförande och tio ledamöter och att styrelsen är beslutsmässig då halva antalet ledamöter är närvarande. I den nuvarande stadgan står det också vilka uppgifter arbetsutskottet (inrättat 1967) har och att samtliga medlemmar i föreningen är valbara till styrelsen och de får även avge förslag som ska behandlas på årsmötet. Vidare är årsmötet beslutsmässigt med det antal medlemmar som är närvarande vid mötet. Det som på senare år har tillkommit som obligatoriska punkter på årsmötets dagordning är att man ska fastställa en verksamhetsplan, välja en valberedning och behandla inkomna förslag. 1968 beslutade man att räkenskapsåret inte längre skulle omfatta ett kalenderår utan tiden från och med 1 juli till och med 30 juni.

FSS:s organisation

Föreningens styrelse består av en ordförande, en vice ordförande, en kassör, en sekreterare och sju andra ledamöter. Alla ledamöterna, förutom ordföranden som ersätts av den vice ordföranden vid frånvaro, har var sin suppleant. Därtill har föreningen två revisorer, tre personer som sitter i valberedningen och ett arbetsutskott som består av föreningens ordförande, vice ordförande, kassör, sekreterare och ytterligare en ledamot. I valberedningen ska det ingå en person från vardera södra, mellersta och norra distriktet. Besluter att införa ett arbetsutskott togs vid årsmötet 1967, i och med detta beslutades det att styrelsen hädanefter skulle koncentrera sig på policyskapande frågor och att arbetsutskottet skulle svara för verkställighetsfrågor. Från 1981 började också olika arbetsgrupper att tillsättas i föreningen, dessa arbetsgrupper behandlade för föreningen viktiga aktuella sociala frågor. Som mest hade föreningen 12 arbetsgrupper som samtidigt arbetade med olika frågor. Exempel på sådana grupper var "Barnmiljögruppen", "Information och massmedia", "Ekonomi och socialtjänst" och "Forskning och utveckling".

Från FSS:s start 1938 till idag har föreningen haft 13 ordföranden. Ordförandena i föreningen sitter oftast mellan två och sju år på sin post innan de väljer att avgå, undantaget från detta utgörs av Bengt Hedlén som satt på ordförandeposten i tio år. En ordförande, George Svahn, avled under en resa i New York under tiden som han satt i föreningen som ordförande, vilket gjorde att han bara innehade sin post i två år. Av de 13 ordförandena har bara en varit kvinna - Ionie Oskarson, detta är inte så anmärkningsvärt som det kan verka då en stor majoritet av medlemmarna i föreningen har varit män.

TABELL 1.

Ordföranden i Föreningen Sveriges Socialchefer.

Eric Werssell, Örebro	1938 - 1942
Tor Jacobsson, Jönköping	1942 - 1949
Erik Lund, Eskilstuna	1949 - 1954
Arvid Rodahl, Borås	1954 - 1961
Gösta Bokeby, Alingsås	1961 - 1964
Bengt Hedlén, Malmö	1964 - 1974
Bertil Johansson, Örebro	1974 - 1976
George Svahn, Stockholm	1976 - 1978
Willy Karlsson, Örebro	1978 - 1983
Ivan Magnusson, Uppsala	1983 - 1987
Arne Borg, Stockholm	1987 - 1988
Ivan Ottosson, Göteborg	1988 - 1990
Jonie Oskarson, Mölndal	1990 - 1997
Göran Johansson, Sundsvall	1997 -

Källa: FSS:s Årsberättelser från ovanstående år.

Paneldebatt på årsmötet 1981, fr. v. till h., Arne Borg (FSS:s ordförande 1987-1988), Macke Nilsson (skådespelare), Ivan Ottosson (fr. Socialstyrelsen, FSS:s ordförande 1988-1990), Ivan Magnusson (FSS:s ordförande 1983-1987) och Willy Karlsson, föreningens dåvarande ordförande (1978-1983). © Britt-Marie Johansson, Luleå.

Vid föreningens årsmöte i Jönköping 1968 framlades förslaget att en regional verksamhet skulle inledas i sju geografiska kretsar. Syftet skulle vara att skapa möjligheter för en kontinuerlig diskussion och informationsutbyte på ett regionalt plan i aktuella sociala frågor och i andra frågor av gemensamt intresse. Vid det följande årsmötet i Eskilstuna hade kretsindelningen blivit bestämd till Södra kretsen (Malmöhus, Kristianstad, Blekinge, Kalmar, Jönköpings och Kronobergs län), Västra kretsen (Bohuslän, Hallands, Älvsborgs, Skaraborgs och Värmlands län), Östra kretsen (Örebro, Västmanlands, Upplands, Södermanlands, Östergötlands och Gotlands län), Mellersta kretsen (Kopparbergs, Jämtlands, Gävleborgs och Västernorrlands län), Norra kretsen (Västerbottens och Norrlands län), Storstadskretsen (Städerna Stockholm, Göteborg och Malmö) och kretsen Stockholms län. Vid föreningens årsmöte 1975 beslutades att de tre stora städerna inte längre skulle bilda en egen krets, utan varje stad skulle integreras i det län som den tillhörde. Vid årsmötet 1991 gjordes ytterligare en indelning då man bestämde att den regionala verksamheten skulle bedrivas inom elva geografiska regioner som var indelade i tre distrikt - södra, mellersta och norra distriktet.

De lokala avdelningarnas verksamhetsberättelser, som redovisades på årsmötena, skilde sig inte nämnvärt ifrån varandra. Avdelningarna tog upp regionala problem på sina möten, dessutom uppmanades de av styrelsen att avge synpunkter på remisser som föreningen hade anmodats att yttra sig över. När man sedan valde ledamöter till föreningens styrelse var det viktigt att de personer som invaldes i styrelsen hade sin förankring i en sådan lokal avdelning, för att ledamöterna i styrelsen skulle representera rikets olika delar och inte bara Stockholmsregionen. Innan 1968 och de lokala avdelningarnas inrättande, riktades det en del kritik mot att föreningen var centralstyrd. Enligt Bengt Hedlén var det ibland en nödvändighet att det var så, eftersom vissa ägeranden från FSS:s sida måste ske snabbt och då togs besluten enbart av styrelsen. Oftast kunde medlemmarna inte riva upp ett beslut som styrelsen hade tagit eftersom beslutet i regel redan var verkställt, utan eventuella klagomål kunde bara ventileras på årsmötena utan att några åtgärder vidtogs.

Till en början hölls alla årsmöten i Stockholm (1938-1946, undantaget 1943 då årsmötet förlades till Eskilstuna) men i mitten av 1940-talet höjdes röster för att årsmötena skulle förläggas till andra orter, för att föreningen inte bara skulle bli en Stockholmsförening. Efter 1946 har årsmötena varit sprida över hela landet.

I mitten och slutet av 1940-talet skedde det ytterligare en del förändringar när det gällde föreningens årsmöten. Från och med 1945 hölls

det studiedagar i samband med årsmötet och dessutom fick föreningens medlemmar möjlighet att göra studiebesök på den ort där årsmötet hölls. Vid årsmötet 1949 anlidade föreningen för första gången framstående föredragshållare i samband med studiedagarna, vilket man beslutade att man härnäst alltid skulle göra vid föreningens studiedagar. De inbjudna föredragshållarna ansågs ge medlemmarna en sakkunnig och värdefull orientering i olika social ämnen och aktuella frågor. Dessutom skulle dessa föredrag ge föreningen ett visst anseende, vilket skulle ge föreningen en starkare position i samhället. Exempel på inbjudna föredragshållare var riksdagsmän, forskare och läkare.

Förutom årsmötena som alla medlemmar kunde besöka, hölls styrelsemöten och arbetsutskottsmöten (fr. 1967) några gånger under året. Undantaget från detta skedde under andra världskriget då föreningens arbete försvårades av tidens oro och onormala förhållanden, och dessutom fick många av föreningens medlemmarna inkallelseorder, vilket medverkade till att det hölls få styrelsesammanträden i föreningen under den här perioden.

Två ovärderliga trojänare på årsmötet 1979 - Mona Bergström och Lena Ericson.

Medlemskap i FSS

Som medlem i föreningen är man skyldig, vilket framgår av föreningstadgan, att betala medlemsavgift. 1938 var avgiften 10 kronor, den höjdes sedan successivt ända till 1982 då den var 50 kronor. Därefter gjordes två rejäla höjningar av avgiften 1983 till 100 kronor och 1987 till 200 kronor, vilket den även är för närvarande. Från föreningens start 1938 till årsmötet 1955 betalade alla medlemmar samma medlemsavgift, men vid årsmötet 1955 beslutade man att medlemmar som avgår från sin tjänst genom pensionering kan få kvarstå i föreningen som passiv medlem. För passivt medlemskap betalade medlemmen hälften av vad en aktiv medlem betalade. Från 1987 betalar även pensionerade/passiva medlemmar full avgift.

TABELL 2.

FSS:s Medlemsavgift.

1938 - 1942	10kr
1943 - 1948	5kr
1949 - 1961	10kr
1962	15kr
1963	20kr
1964 - 1975	25kr
1976 - 1980	40kr
1981 - 1982	50kr
1983 - 1986	100kr
1987-	200kr

Källa: FSS:s Årsberättelser från ovanstående år.

Förändringen angående medlemskap som skedde 1967, 1973 och 1983 innebar att från att endast kommunernas socialchefer hade fått vara medlemmar i föreningen vidgades rekryteringsbasen till att omfatta avdelningschefer, souschefer och i de tre största städerna självständigt arbetande chefer i skiktet under avdelningschefer. 1967 förändrades medlemsstadgan till "Till medlem av föreningen kan antas ledande befattningshavare inom socialtjänsten", 1983 tillades "eller närstående verksamhet." Formuleringen valdes för att den inte i lika stor omfattning begränsade vilka som fick vara medlemmar, vilket medförde att ytterligare krav på ändringar i stadgarna gällande medlemskap minimerades. 1973 hade föreningen dessutom tagit beslutet att personer som en gång hade fått medlemskap i FSS och sedan lämnat sin tjänst

som berättigade till medlemskap ändå kunde få kvarstå som medlem i föreningen om personen så önskade, vilket inte tidigare hade varit fallet.

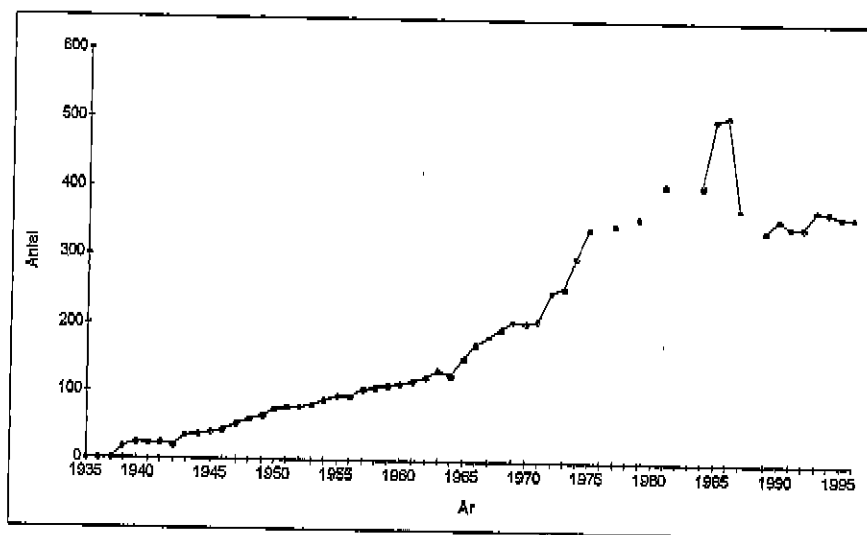
Antalet medlemmar har stor betydelse för hur djupt förankrat ett beslut är ute i kommunerna och vilken tyngd som ligger bakom ett yttrande från föreningens sida. Står många ledande chefer från den sociala sektorn bakom ett remissyttrande till t ex riksdagen har det naturligtvis en mycket större betydelse än om det bara är ett fåtal socialchefer som yttrar sig om en fråga. Därför har det varit viktigt för föreningen att samla så många medlemmar som möjligt.

Enligt Bengt Hedlén var en annan orsak till att utöka medlemsantalet att man ville tillföra nya kunskaper till föreningen. Att beslutet att utöka medlemsantalet genom att ändra på reglerna först kom 1967 berodde på att det tidigare inte fanns så många socialchefer, men efter 1967 skedde det en expansiv uppbyggnadsperiod inom det sociala området och då blev det också aktuellt att rekrytera fler medlemmar till föreningen.

De förändrade medlemsstadgarna 1967 medförde inte några spektakulära förändringar när det gällde medlemsantalet men däremot de förändrade medlemsstadgarna från 1983 gjorde att antalet medlemmar ökade med cirka 100 personer eller 25 procent. Föreningen fick ett stort avbräck gällande medlemsantalet efter 1986 med cirka 140 personer eller 27 procent, vilket framgår av diagram 1. En förklaring till nedgången i medlemsantalet är att vid årsmötet 1987 beslutades det att pensionerade/passiva medlemmar skulle betala lika mycket i årsavgift som de aktiva medlemmarna, detta medförde att många avsåg sig medlemskapet. En annan förklaring till nedgången är att i slutet av 1980-talet pensionerades och bytte ovanligt många medlemmar arbetsplats så att de inte längre ville vara medlemmar i föreningen.

DIAGRAM 1.

Antalet medlemmar i FSS 1938-1996.*

Källa: FSS:s medlemsmatriklar och FSS:s Årsberättelser 1938-1995.

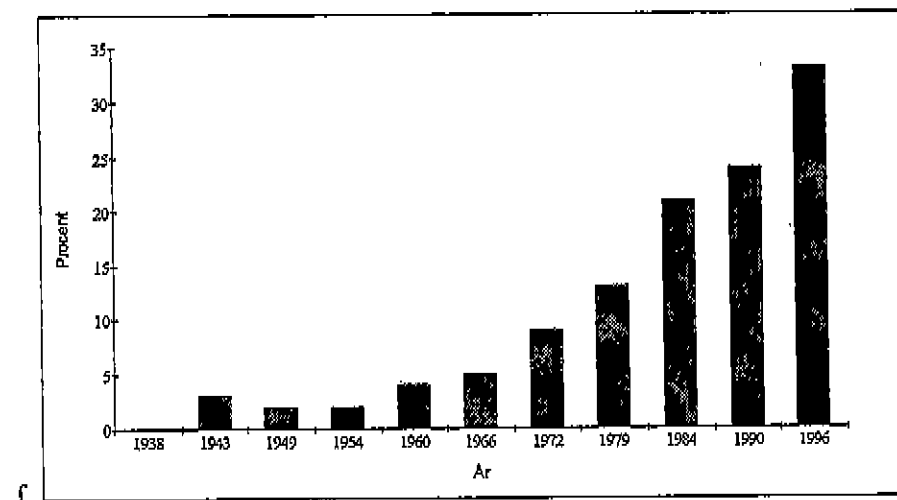
*Anm. Det finns inga medlemsuppgifter att tillgå för åren 1976, 1978, 1980, 1982, 1983 och 1988.

När det gäller de kvinnliga medlemmarna i föreningen har dessa varit få, vilket diagram 2 illustrerar. I styrelsen har det dock nästan alltid funnits en större andel kvinnor i förhållandet till andelen kvinnliga medlemmar i föreningen. Vid åren mellan 1968 och 1996 fanns det en till två kvinnor i föreningens styrelse vilket innebar att de utgjorde 9 respektive 18 procent av den totala styrelsen, undantagen för detta var 1974-1976 då det inte fanns någon kvinna bland de elva styrelseledamöterna och 1991-1992 då det fanns tre kvinnor med i styrelsen eller uttryckt i procent 27 procent.

En förklaring till att andelen kvinnor i föreningen var och fortfarande är så låg är att det var få kvinnor som satt i chefspositioner i kommunerna och därför var de inte heller berättigade till att vara med i föreningen till en början. Dock ändrades reglerna för medlemskap 1967, 1973 och 1983, vilket tidigare framgått, och därefter skedde också en liten men viss uppgång för andelen kvinnor i föreningen. 1990 var nästan en fjärdedel av föreningens medlemmar kvinnor och sex år senare hade kvinnornas andel ökat till en tredjedel av det totala medlemsantalet.

DIAGRAM 2.

Andelen kvinnor i procent som var medlemmar i FSS 1938-1996.*

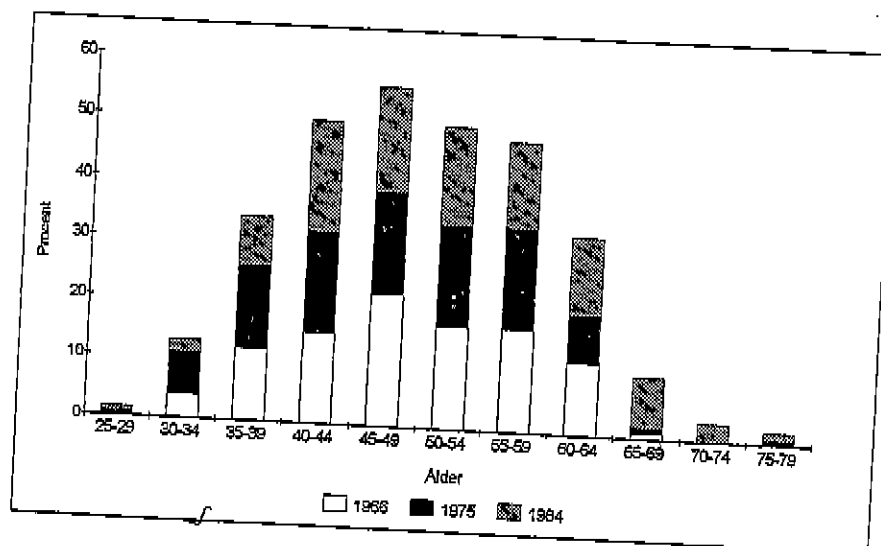
Källa: FSS:s medlemsmatriklar från ovanstående år.

*Anm. Alla medlemsartiklarna finns inte att tillgå för alla åren under perioden 1938-1996, därför skiljer det sex år mellan varje stapel, undantaget tre tillfällen då det är fem år (1938-1943, 1949-1954 och 1979-1984) och ett tillfälle då det är sju år (1972-1979) mellan varje stapel. De år som redovisas bör trots detta ge en inblick över hur kvinnorepresentationen har sett ut i föreningen under perioden.

Åldersfördelningen på föreningens medlemmar har under 60-, 70- och 80-talen varit stabilt, vilket illustreras i diagram 3. I åldrarna 40-59 år återfinns cirka 70 procent av föreningens medlemmar, enligt detta kan man sluta sig till att de typiska genomsnittsmedlemmarna är män i åldern 40-59 år. Medelåldern för medlemmarna i FSS varierar lite under de olika åren, 1966 var den genomsnittliga medlemmen 49 år, 1975 47 år och 1984 52 år. Om man bara ser till de kvinnliga medlemmarnas genomsnittliga ålder skiljer den sig marginellt från männens. Åldersfördelningen på medlemmarna i föreningen varierar också mellan de olika åren. 1966 återfinns medlemmarna i åldrarna 30-66 år, 1975 har det blivit en större spridning på medlemmarnas åldrar från 27 år till 75 år och 1984 har åldersfördelningen ytterligare ökat något till 27-78 år. Hur åldersfördelningen ser ut idag går inte att få fram eftersom föreningen beslutade att man från och med 1985 skulle ta bort åldersuppgiften från medlemsförteckningarna.

DIAGRAM 3.

Medlemmarnas åldersfördelning i FSS 1966, 1975* och 1984.**

Källa: FSS:s medlemsmatriklar från 1966, 1975 och 1984 år.

Anm. *Åldersuppgiften saknas för 1 av 342 medlemmar. **Åldersuppgiften saknas för 21 av 410 medlemmar.

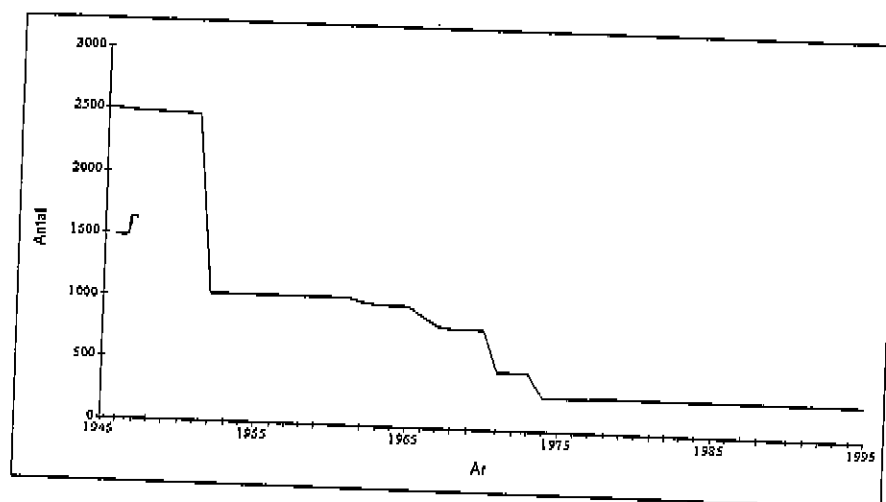
Det stora flertalet av medlemmarna i föreningen var naturligtvis cheferna inom den kommunala förvaltningen, men flera av medlemmarna i föreningen hade även betydelsefulla befattningar inom andra viktiga samhällsområden. Alla dessa personer bildade ett viktigt nätverk mellan olika institutioner vilket underlättade beslutsfattandet. Strategiskt viktiga arbetsplatser som en del medlemmar i föreningen arbetat vid, är exempelvis riksdagen, regeringskansliet och universiteten.

Något som bör beaktas när det gäller styrkan i beslutsunderlaget i Föreningen Sveriges Socialchefer är hur många kommuner som föreningens medlemmar kom ifrån och därigenom företrädde inom socialtjänsten. I slutet av 1930-talet då föreningen startade sin verksamhet fanns det ett stort antal kommuner (ca 2500) men föreningen hade vid samma tid bara 17 medlemmar. 1952 genomfördes i Sverige storkommunsreformen då antalet kommuner mer än halverades, kvar blev ca 1000 kommuner och då hade föreningen utökat sitt medlemsantal till 78 medlemmar. Under början av 1970-talet gjordes ytterligare ett antal kommunsammanslagningar vilket resulterade i att antalet kom-

muner blev knappt 300, samtidigt hade föreningen ca 300 medlemmar. Detta innebar att föreningens medlemmar representerade en allt större del av kommunerna, eftersom antalet kommuner minskade och antalet medlemmar från de kommunala förvaltningarna i föreningen ökade, för i princip är numera alla kommuner representerade i föreningen. Detta innebär att besluten som fattas i föreningen har fått en större tyngd eftersom allt fler har ställt sig bakom besluten.

DIAGRAM 4.

Antalet kommuner i Sverige 1945 - 1995.

Källa: Petersson O., Kommunalpolitik, s. 54.

FSS:s samarbete med svenska och utländska organisationer

Föreningen har från slutet av 1960-talet haft ett brett samarbete med diverse svenska organisationer och institutioner, internationella förbund och olika länder. Vad det gäller samarbetet med de svenska organisationerna så samarbetade FSS främst med Sveriges Socionomförbund, Svenska Kommunförbundet, Centralförbundet för socialt arbete (CSA), R-förbunden (10 socialt arbetande organisationer, t ex Verdandi och Anonyma Alkoholister) och fackliga organisationer. Därtill tillkommer samarbetet med cirka ett 20-tal andra svenska organisationer och institutioner, vilket framgår av bilaga 1. Samarbetet sträckte sig främst till att anordna gemensamma konferenser och att avge gemensamma yttranden och uttalanden. Föreningen Sveriges Socialchefer lämnade ett antal gemensamma yttranden och uttalanden tillsammans med bl a Sveriges Socionomförbund (där flera av de ledande personerna i förbundet var medlemmar i FSS), Stats tjänstemannaförbundet, Sveriges Kommunal tjänstemannaförbund, TCO:s socialpolitiska råd och Sveriges Kommunalekonomer.

Samarbetet utanför Sveriges gränser sträckte sig först och främst till att redan från mitten av 1940-talet inbegripa Danmark och Norge och deras socialchefsföreningar. Representanter från de olika föreningarna besökte varandras årsmöten, under senare tid deltog FSS även på socialchefsföreningarnas årsmöten i Finland och på Island. Det nordiska samarbetet inbegrep även att man från 1980 och därefter vartannat år anordnade en nordisk konferens för de fem ländernas socialchefsföreningar och man har även haft regelbunden kontakt med Nordiska institutet från början av 1980-talet.

Vad det gäller det övriga internationella samarbetet så hade föreningen under 1980- och 1990-talen ett visst samarbete med Europarådets medlemsstater samt Polen, Estland och Ryssland och den engelska socialchefsföreningen. Föreningen deltog också i internationella symposium och föreningen var från 1970-talet medlem i två internationella organisationer - International Council on Social Welfare, (ICSW) och International Council of Homehelp Services (ICHS).

Hur föreningens internationella samarbete kan fungera kan illustreras med föreningens samarbete med Estland. Föreningen har haft ett samarbete med Estland sedan i maj 1989. Samarbetet inleddes när sex av styrelsens ledamöter besökte Tallinn. Den fråga som de sociala myndigheterna i Estland prioriterade 1989 var omsorgen om de handikappade, som innan dess varit helt osynliga i samhället. Två av Tallinns

tjänstemän blev inbjudna till studiedagarna i Nyköping samma år. Under 1990 besökte representanter från föreningen Tallinn två gånger, under dessa möten utbyte svenskar och ester erfarenheter inom socialtjänstens områden. Estland arbetade 1990 speciellt med ett pensions- och försäkringssystem. Tre representanter samt en tolk inbjöds till FSS:s studiedagar i Göteborg 1990.

I mars 1991 tog FSS emot tre representanter från det estniska socialdepartementet. Studiebesök gjordes på Svenska Kommunförbundet, Handikappinstitutet, ett habiliteringscentrum för handikappade barn och ungdomar och ett dagcenter för utvecklingsstörda. Samma månad genomförde FSS tillsammans med Tallinns socialavdelning och Estlands rikskansli ett tvådagars seminarium i Tallinn, där svenskarna berättade om hur den svenska socialtjänsten var uppbyggd.

I september 1991 tecknade föreningen ett samarbetsavtal med Estlands utbildningsdepartement. FSS förband sig genom detta avtal att genomföra ett utvecklingsprogram som skulle öka kompetensen hos socialarbetare i Estland. Projektet avslutades 1993. I Estland bildades 1991 en förening för socialchefer, vilken FSS var villig att samarbeta med på samma sätt som med de nordiska socialchefsföreningarna.

Samarbetskommittén och Göteborgskonferensen 1970

Hur mycket uppmärksamhet en organisation får i samhället beror till stora delar på hur mycket massmedierna uppmärksammar organisationens verksamhet. När det gäller Föreningen Sveriges Socialchefer kontakt med massmedierna var det egentligen först 1966 som föreningen rönt någon större uppmärksamhet. Tidigare hade bara i stort sett lokaltidningarna på den ort där föreningens årsmöte hölls rapporterat om vad föreningen diskuterade på årsmötena. Det var alltså först 1966 som ett 10-tal tidningar rapporterade från årsmötet och de tillhörande studiedagarna i Nyköping den 21-23 september. Temat under dessa dagar var "Serviceinriktad socialvård" och föreningen krävde bl a att den enskilde individen skulle få mer information om den socialvård som fanns att tillgå.

Vid det följande årsmötet i Sundsvall 1967, som hade temat "Sociallagstiftningen - hjälpmedel eller hinder", kritiserade föreningen hårt den dåvarande sociala lagstiftningen, detta uppmärksammades stort av massmedierna. Fil. dr. Paul Lindblom, som hade ett nära samarbete med FSS, sa bl a i ett anförande att de "socialministrar vi haft i Sverige har aldrig varit intresserade av socialvård och socialvårdsstyrel-

sen är passiv och traditionsbevarande" och Bengt Hedlén, föreningens ordförande, efterlyste i sitt öppningsanförande en snar och genomgripande översyn av socialvårdslagarna.

FRÄN SALVA MOT SOCIALVÅRDENS TOPPAR

**"Inget intresse
för socialvård"**

**Socialvårdschefer
kräver nya lagar**

□ Den allvarigaste breddade som någonsin träffat "AD Social-Sverige" avtrycktes på onsdagen i Sundsvall när Föreningen Sveriges Socialvårdschefer ledde sitt årsmöte och studiedagar. Direktör Paul Lindblom, Stockholm angav tonen då han fastslog, att de socialministrar vi haft i Sverige aldrig varit intresserade av socialvård och att socialvårdstjän-

BYRÅKRAT SYSTEM

— Hic det gäller den kommunala socialvårdens organisation, går utvecklingen snabbt. Allt fler kommuner har skaffat sig ett mera utvecklat byråkratiskt system som samordnad socialvård, en systemlösning med stötte på beslutarna på kommunens problemstruktur i stället för inriktning på välfärd.

— Men bristen på en ändamålsenlig lagstiftning gör att vi står en rad med eller mindre lyckade lokala organisationer och bristen på centrala beslut och ledning gör organisationen ett onödigt komplex, ett ständigt och dyrbart, inte som de mest ekonomiska och lyckade lokala organisationerna. Man förlor intresset av att beaktningen är föregång och i många fall fungerar som en hinder och tappar att

inriktningen om ändrad organisation, rehabiliteringsinsatser, medicinska, förebyggande verksamhet, utbildning och serviceinriktning. En översyn av verksamheten.

Källa: Sundsvalls Tidning den 14 september 1967.

Föreningen höll fast vid sin kritiska hållning till den dåvarande socialvårdslagstiftningen även vid årsmötet i Jönköping 1968, där temat för studiedagarna var "Socialvården söker nya vägar". Vid dessa studiedagar deltog, förutom ett stort antal av föreningens egna medlemmar, också representanter från 28 andra organisationer, myndigheter och skolor. Årsmötena har även därefter varit välbesökta av andra än föreningens egna medlemmar. Framst märks socialarbetare och representanter från andra sociala organisationer men även andra framstående personer finns bland deltagarna, t ex deltog Rysslands vice socialminister vid årsmötet 1997.

De flesta massmedier beskrev studiedagarna i Sundsvall (1967) och Jönköping (1968) i positiva ordalag. Det skrevs bl a "Utan att övervärdera föreningens betydelse vägar man påstå att dess agerande bidragit till att debatten om socialvårdens målsättning skärpts och att man tjänstgjort som en viktig pressure-group för att driva fram centrala initiativ. Man kan som utomstående våga den gissningen att socialchefernas "handlande i kulisserna", positivt uttryckt, bidrog till att socialminister Aspling i januari 1968 tillkallade en utredning med uppdrag att göra en total översyn av den sociala vårdslagstiftningen."

Sven Aspling (s), som satt som socialminister 1962-1976, hade som det framgår av ovannämnda citat tillsatt en socialutredning som bl a fick som uppgift att samordna den sociala vårdlagsstiftningen och ersätta de dåvarande socialnämnderna med en enda nämnd. Dessutom beslutade partistyrelsen att en arbetsgrupp inom det socialdemokratiska partiet skulle behandla den kommunala socialvårdens mål och metoder.

I den av Aspling tillsatta utredningen hade man valt att se på problemen inom socialvården som främst tekniska och administrativa och därför ifrågasatte man inte de föråldrade värderingarna som den dåvarande lagstiftningen byggde på, vilket var det verkliga problemet. Ledamöterna i utredningen var jurister och utredningen saknade helt aktiva socialarbetare, vilka var de som dagligen kom i kontakt med de människor som berördes av sociallagstiftningen och därför helt uppenbart borde ha haft många värdefulla synpunkter att bidra med till den nya lagstiftningen. I samband med studiedagarna i Jönköping tog FSS därför initiativet, efter ett förslag av Paul Lindblom, till en samarbetskommitté för socialvårdens målfrågor. Syftet med kommittén var att förutsättningslöst analysera socialvårdens och socialpolitikens mål och värderingar samt att lägga fram ett förslag om den framtida socialvården. Många fortsatte dock att undra varför inte någon socialchef inbjöds att vara med i socialutredningen.

Attack mot socialutredningen:

VARFÖR FICK INTE EN ENDA SOCIALCHEF DELTA

Med ett verkligt massivt program och omgivna av ett massuppbåd av representanter för olika massmedia har de svenska socialcheferna dragit in i Eskilstuna för en tre dagar lång konferens. Inbjudet för överläggningarna tema "Alternativ socialvård" har överallt arrangerats ena djärvaaste förhoppningar och

samlat deltagande från samtliga nordiska bröderorganisationer, från myndigheter, olika svenska organisationer, enskilda experter och aktivistgrupper i sådan mängd att krängsel uppstått. Orsaken såg flera hometer inom förvaltning och nyhetsmedia göra, bl a generaldirektör Bror Rexed i Socialstyrelsen,

"skjutjärnsredaktören" Herbert Söderström, professor Gunnar Inghe och direktör Lars Bromberg. Plus ett dusin till av de namn som står i centrum för social, politisk och ekonomisk debatt. Socialcheferna själva kom nästan i skyndan för alla aktiva gästtälare med unga aktivister som grätade på kändisbakelser.

Källa: Eskilstunakuriren den 18 september 1969.

Sveriges samtliga socialarbetarorganisationer ställde sig bakom den av Föreningens Sveriges Socialchefer inrättade Samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor, då de ansåg att den tillsatta socialutredningen inte var tillräcklig och därför borde de med sin erfarenhet av sociala frågor komplettera utredningen. De flesta massmedier ansåg att det var ett mycket lovligt initiativ, men de fanns de som såg den inrättade kommittén som ett misstroendevotum mot den nyligen inrättade socialutredningen. De fanns också de medier som krävde att Sven

Aspling skulle avgå för att "han inte räcker till utan släpar efter när det gäller debatten om socialvården."

Den av FSS initerade samarbetskommittén (1968) sågs av många som en skuggutredning till den av Sven Aspling tillsatta Socialutredningen, som man tyckte agerade alldeles för långsamt och inte hade en tillräcklig översyn av socialvårdsbegreppet. Kommittén, som bl a bestod av sex radikala forskare, ansågs däremot ha lagt fram ett radikalt program för en alternativ socialvård vilket uppfattades som positivt. Aspling uppmanades av massmedia att ta intryck av kommitténs arbete, vilket han också tycks ha gjort då man i slutet av 1971 inbjöd fyra av de ledande personerna inom kommittén, däribland FSS:s ordförande Bengt Hedlén, att delta i socialutredningens arbete som experter. Dessa personer följde utredningsarbetet ända till 1977 då utredningen i stort sett var klar.

Samarbetskommittén bestod av 14 personer från 7 olika organisationer, där 2 personer representerade varje organisation. Organisationerna var Föreningen Sveriges Socialchefer, Folksam, Sveriges Socialtjänstemannaförbund, Sveriges Socionomförbund, Sveriges Kommunaltjänstemannaförbund, Sveriges Socionomers Riksförbund och Socialhögskolornas Studentkårers Organisation. Senare utökades kommittén med TCO:s sociala yrkesråd, Svenska Kommunalarbetareförbundet och Statstjänstemannaförbundet. Av de 14 personerna var 6 personer medlemmar i FSS under den tid som kommittén existerade. Samarbetskommittén tillsatte en särskild arbetsgrupp som skulle genomföra utredningsarbetet, 2 av personerna från samarbetskommittén ingick i arbetsgruppen. Även i arbetsgruppen fanns det 14 personer och av dessa var 7 personer medlemmar i FSS, men även de som inte var medlemmar i föreningen hade ett nära samarbete med föreningen och hade vid tidigare tillfällen deltagit vid föreningens årsmöten och studiedagar. Detta innebar att FSS hade ett stort inflytande både i Samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor och i dess arbetsgrupp.

Under de två följande årsmötena och studiedagarna, fortsatte föreningen på den inslagna vägen att behandla frågor rörande den nya sociallagstiftningen. Den 30 september till den 2 oktober 1970 hölls därför en stor konferens i Göteborg med rubriken "Socialvård i framtiden", där den framtida socialvården diskuterades, som värdar för Göteborgskonferensen stod Samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor. Intresset för konferensen blev större än väntat då den samlade nära 2 000 deltagare från Sverige och de övriga nordiska länderna. De som deltog var främst förtroendemän från socialvården, socialarbetare, for-

skare och studenter. Det oväntat stora inresset gjorde att man var tvungen att boka en större lokal än vad man hade gjort från början, men trots den större lokalen var man ändå tvungna att avböja ett flertal anmälningar innan anmälningstiden hade gått ut. Debattboken "Socialvård i framtiden" trycktes i 25 000 exemplar och översattes till finska och engelska. Det stora intresset för konferensen kan också illustreras med att det skrevs ungefär 200 ledare i tidningarna i samband med Göteborgskonferensen.

I debattboken "Socialvård i framtiden" beskrev Samarbetskommittén vad de tyckte skulle vara de övergripande målen i den framtida socialtjänsten, dessa mål rubricerades som Demokrati, Jämlikhet, Solidaritet och Trygghet på lika villkor. De beskrev också mer utförligt ett antal delmål som fanns på nivån under de övergripande målen, dessa var bl a social service, socialvårdens organisation, klientdemokrati och personlig integritet.

7

De ställningstaganden som Samarbetskommittén gjorde i debattboken kan ha påverkat utformningen av rapporten "Socialvård i utveckling" som senare utgavs av den socialdemokratiska arbetsgruppen, då den på många sätt är snarlik debattbokens innehåll. Det som den socialdemokratiska arbetsgruppen t ex såg som de övergripande målen för socialtjänsten rubricerades som Jämlikhet, Trygghet, Solidaritet, Demokrati och Förbättrade levnadsvillkor.

Den debatt som följande efter Socialutredningens tillkomst och Göteborgskonferensen, kan nog med fog sägas vara ett resultat av Föreningen Sveriges Socialchefer föregående årsmöten och studiedagar i slutet av 1960-talet, där de hade krävt en ny sociallagstiftning. Socialutredningen och samarbetskommittén arbetade parallellt under en dryg tioårsperiod för att komma fram till en ny sociallagstiftning som skulle ersätta den gamla föräldrade socialhjälpslagen från 1956.

Inför utformandet av den nya socialtjänstlagen uppvaktade ett antal representanter från Föreningen Sveriges Socialchefer den socialdemokratiska socialministern Sven Aspling. Enligt Bengt Hedlén var det dessa informella samtal som resulterade i det 10-punktsprogram som låg till grund för socialtjänstlagen. Det är också så att ett flertal av de tio punkterna återfinns hos skrifter utgivna av Samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor, där FSS var en av de ledande organisationerna. Asplings 10-punktsprogram presenterades för första gången vid FSS:s studiedagar i Ronneby 1971, där man visade sin uppskattning över att socialministern hade tagit intryck av samarbetskommitténs ställningstagande till den nya socialtjänsten.

10-punktsprogrammet:

1. Avskaffa sociala orättvisor
2. Skapa en god social miljö
3. Förebygga sociala risker och otrygghet
4. Bygga vidare på generellt utformade insatser
5. Vidareutveckla frihet och frivillighet i behandlingen
6. Främja en demokratisk utveckling av socialvården
7. Ge hela socialvården en serviceinriktning
8. Utforma en helhetssyn inom socialvården
9. Inrikta social forskning på att främja bl a socialvårdens utveckling
10. Utveckla en socialvårdsinformation som når ut till människorna

Enligt Leif Holgersson, FSS:s sekreterare 1972-1974 och ledamot i Samarbetskommitténs arbetsgrupp, var det "vårt folk som skrev första paragrafen i Socialtjänstlagen" om socialtjänstens mål. Lagen antogs senare av riksdagen och lagen trädde i kraft den 1 januari 1982.

"Socialtjänstens mål

1§ Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet."

Efter många år var alltså till sist socialutredningen klar med sitt förslag till en ny sociallag. De tidigare Barnavårdslagen, Nykterhetslagen och Socialhjälpslagen ersattes av den nya lagen som kallades för Socialtjänstlagen, SoL. Denna lag var gemensam för hela vårdområdet och benämningen socialvård ändrades till socialtjänst. En av anledningarna till att de tre lagarna kom att bli samlade under en enda lag var att vissa personer, främst barnfamiljer, berördes av två eller tre av lagarna och behövde då vända sig till olika instanser för att få hjälp. Med den nya lagen kunde en och samma socialarbetare få en helhetssyn på den hjälpsökandes situation och därigenom kunna ge en bättre hjälp.

En annan viktig skillnad i den nya socialtjänstlagen var att all vård och behandling inom socialtjänsten skulle ske i frivilliga former. De enda undantagen från detta var att man behöll möjligheten att vårda barn och ungdomar mot den enskildes vilja. Vidare ersattes barnavårds-, nykterhets- och socialnämnderna av en enda socialnämnd som skulle finnas i varje kommun.

Sammanfattningsvis kan det sägas att Göteborgskonferensen, som bl a

Föreningen Sveriges Socialchefer var värdar för, hade en stor betydelse för den nya sociallagstiftningen. Det finns flera anledningar till detta antagande. Dels angav FSS och Samarbetskommittén vilken inriktning som den nya socialtjänsten skulle ha genom att de lade fram ett program över hur socialtjänstens målfrågor skulle utformas, och dels fick FSS och Samarbetskommittén ett enormt stöd för sina ställningstaganden av de omkring 2000 förtroendemän från socialvården, socialarbetare, forskare och studenter som deltog i konferensen. Senare fick också personer från samarbetskommittén delta som experter i Socialutredningen. Slutsatsen av dessa händelser blir att föreningen i hög grad var med och påverkade Socialtjänstlagens utformning.

FSS:s remissyttranden och uttalanden

FSS har avgivit ett stort antal remissyttranden och uttalanden under årens lopp om olika sociala frågor. Dessa sociala frågor kan delas in i 16 olika områden. Siffran som finns inom parentes visar hur många yttranden/uttalanden som FSS har gjort om respektive fråga under 1968-1996.

1. Barn- och familjefrågor (32)
2. Missbruksfrågor (26)
3. Utbildning (eftergymnasial) (22)
4. Fysisk och psykisk vård (20)
5. Kriminalitet och brottsförebyggande åtgärder (18)
6. Invandrapolitik (11)
7. Bidrags- och socialförsäkringsfrågor (10)
8. Bostadspolitik (9)
9. Handikappsfrågor (8)
10. Personal- och handläggningsfrågor (8)
11. Äldreomsorg (8)
12. Arbetslöshet (7)
13. Kommun- och Landstingsfrågor (organisation) (5)
14. Socialvårds/socialtjänstlagen (5)
15. Skolfrågor (3)
16. Övriga frågor (23)

Sammanlagt: 215

Rubriken "Övriga frågor" inkluderar de frågor som inte kan placeras under något av de övriga uppräknade områdena och som var för sig är för få (en eller två) för att själva bilda en enhetlig rubrik. Dessa övriga frågor behandlar bl a prostitution, förhindrande av självmord, ungdomars levnadsförhållanden, homosexuellas situation och kulturpolitik.

I bilaga 2 återfinns den kompletta listan på alla FSS:s yttranden och uttalanden mellan 1968-1996. Listan över FSS:s remissyttranden och uttalanden är indelade efter vilka sociala områden som FSS:s yttranden och uttalanden behandlar. Genom denna indelning tydliggörs vilka frågeområden som föreningen var speciellt engagerade i, områdena har numrerats från 1 till 16 enligt ovanstående indelning.

Det finns en skillnad mellan FSS:s yttranden och uttalanden. Yttrandena fungerar som ett svar på ett betänkande som kommer från en myndighet, där föreningen har fått i uppdrag att uttala sig om ett förslag som myndigheten har lagt fram. Föreningens uttalanden tillkommer däremot på föreningens eget initiativ. Listan över FSS:s remissyttranden och uttalanden i bilaga 2 är, förutom att de är indelade efter olika sociala intresseområden, även indelade efter vilken typ av skrivelse som föreningen har skickat till de olika myndigheterna. De olika skrivelserna benämns med bokstäverna Y (yttrande), U (uttalande) och P (pressmeddelande). Pressmeddelandena är uttalanden som speciellt riktar sig till massmedierna, men även FSS:s övriga yttranden och uttalanden finns tillgängliga för massmedierna. Under perioden 1968-1996 yttrade sig FSS i 215 sociala frågor; 146 yttranden, 62 uttalanden och 7 pressmeddelanden under perioden 1968-1996.

När det gäller hur yttrandena och uttalandena fördelade sig procentuellt mellan de olika områdena, så yttrade sig föreningen främst över barn- och familjefrågor, missbruksfrågor, utbildning, fysisk och psykisk vård och kriminalitet och brottsförebyggande åtgärder. När det gäller FSS egna uttalanden så uttalade de sig också främst över barn- och familjefrågor, missbruks- och utbildningsfrågor, men också över invandrarpolitik och bidrags- och socialförsäkringsfrågorna. Däremot har de gjort inga eller få uttalanden inom skol- och handikappsfrågorna, se tabell 3 och 4. Detta skulle kunna visa vilka frågor som föreningen har haft ett speciellt intresse att uttala sig i.

TABELL 3.

FSS:s yttranden, uttalanden och pressmeddelanden procentuellt fördelade i procent enligt olika sociala områden.

	<u>Yttranden</u>	<u>Uttalanden</u>	<u>Pressmeddel.</u>
1. Barn- och familjefrågor	17 %	8%	16,6%
2. Missbruksfrågor	10	16	16,6
3. Utbildning (eftergymnasial)	10	11	
4. Fysisk och psykisk vård	11	5	16,6
5. Kriminalitet och brottsförebygg. åtgärder	10	5	
6. Invandrarpolitik	4	8	
7. Bidrags- och socialförsäkringsfrågor	3,5	8	
8. Bostadspolitik	3,5	5	16,6
9. Handikappsfrågor	5	2	
10. Personal- och handläggningsfrågor	3,5	5	
11. Äldreomsorg	3,5	6	
12. Arbetslöshet	2	6	
13. Kommun- och Landstingsfrågor	2	2	16,6
14. Socialvårds/socialtjänstlagen	1	5	16,6
15. Skolfrågor	2	0	
16. Övriga frågor	12	8	
Summa:	100%	100%	Ca 100%

TABELL 4.

FSS:s yttranden, uttalanden och pressmeddelanden procentuellt fördelade i procent inom varje socialt område.

	Yttranden	Uttalanden	Pressmed.
1. Barn- och familjefrågor	81 %	16 %	3 %
2. Missbruksfrågor	58	38	4
3. Utbildning (eftergymnasial)	65	35	
4. Fysisk och psykisk vård	80	15	5
5. Kriminalitet och brottsföreb. åtgärder	83	17	
6. Invandrarpolitik	55	45	
7. Bidrags- och socialförsäkringsfrågor	50	50	
8. Bostadspolitik	56	33	11
9. Handikappsfrågor	87	13	
10. Personal- och handläggningsfrågor	62	38	
11. Äldreomsorg	50	50	
12. Arbetslöshet	43	57	
13. Kommun- och Landstingsfrågor	60	20	20
14. Socialvårds/socialtjänstlagen	20	60	20
15. Skolfrågor	100		
16. Övriga frågor	77	23	

Om man undersöker när föreningen har uttalat och yttrat sig om de olika sociala frågorna, har föreningens yttranden/uttalanden om arbetslöshetsfrågorna varit koncentrerade på 1970-talet. När det gäller äldreomsorgsfrågorna har alla yttranden/uttalanden, förutom ett, skett under perioden 1984-1992 och vad det gäller invandrarfrågor har föreningen i stort sett koncentrerat sina 11 yttranden/uttalanden om dessa frågor till två perioder, 1981-1984 och 1991-1995. Inom utbildningsfrågorna är yttrandena/uttalandena jämt fördelade över perioden, förutom på 1990-talet då föreningen inte har yttrat/uttalat sig alls. Det samma gäller för barn- och familjefrågorna. Av de övriga frågeområdena fördelar sig dessa jämt över tidsperioden 1968-1996, se tabell 5.

TABELL 5.

Antal yttranden, uttalanden och pressmeddelanden som FSS gjort i olika sociala områden 1968-1996.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1968-69	1		1	2						1						
1970	1	1	1		1											
1971	1															
1972	3	1	1										1			1
1973		1		1	2			1		1		1			1	2
1974	2	1	3	1	2	1			1							2
1975	1	1					1	1					1		1	
1976	4	4	5	1								1				
1977	1		1									2		1		2
1978	2		1	2					1	1	1			1		
1979		1	2	1			1									1
1980	1	3		1			2									2
1981	1	3	3	1		1		1	1							2
1982		1			2	1	1		1	2		1				3
1983	2		1	1	2	2										
1984	2	1			1	1					1					
1985				1	1											1
1986	2		1								1		1			
1987	2	1			2		1									1
1988	1		1					1								2
1989	2	1	1	1	1			3			2					
1990	2	1		1	1				1		1			1		
1991						2	1		1	1	1		1	1		
1992		1		2		2		1		1	1					
1993		2		1	1		1	1	2			1			1	
1994		2		2	1		1									
1995				1	1	1			1					1		2
1996							1			1						
Summa	31	26	22	20	18	11	10	9	8	8	8	7	5	5	3	22

1. Barn- och familjefrågor	9. Handikappsfrågor
2. Missbruksfrågor	10. Personal- och handläggningsfrågor
3. Utbildning (eftergymnasial)	11. Äldreomsorg
4. Fysisk och psykisk vård	12. Arbetslöshet
5. Kriminalitet och brottsförebyggande åtgärder	13. Kommun- och Landstingsfrågor (organisation)
6. Invandrarpolitik	14. Socialvårds/socialtjänstlagen
7. Bidrags- och socialförsäkringsfrågor	15. Skolfrågor
8. Bostadspolitik	16. Övriga frågor

Ett genomgripande ställningstagande som Föreningen Sveriges Socialchefer har haft under hela sin verksamhet är att all typ av vård ska ske i så frivilliga former som möjligt. Speciellt gäller det föreningens ställningstagande rörande alkohol- och narkotikamissbrukare, då föreningen har varit mycket kritisk till tvångsåtgärder mot vuxna missbrukare, vilket tycks ha varit en hjärtefråga för föreningen. Men föreningen berör även frågan om psykiskt sjuka människors möjligheter att få frivillig vård i så stor omfattning som möjligt. Ett nyckelord för föreningen i de här sammanhangen är klientdemokrati, då klienten måste få möjlighet att själv få vara med att bestämma hur uppläggningsen av sin behandling ska se ut.

Vid ett närmare studium av 18 utvalda yttranden och uttalanden angående utbildnings- och missbruksfrågor som riktar sig till regeringen och departementen visar det sig att vid flera tillfällen tillhör Föreningen Sveriges Socialchefer den lilla skara av remissinstanser som riktar kritik mot de framlagda betänkandena. Flertalet av de övriga remissinstanserna som yttrar sig över de studerade betänkandena riktar oftast inte någon kritik mot dessa utan tillstyrker utredarnas förslag, vilka oftast också senare fastställs av riksdagen.

Av de 18 undersökta yttrandena/uttalanden fick föreningen igenom sina åsikter i två frågor, vid fyra tillfällen fick föreningen delvis igenom den kritik som de hade avgett. Av de återstående frågorna fick föreningen inget gehör alls för sina synpunkter. Detta tyder på att FSS inte har kunnat påverka de politiska besluten i någon högre grad. Av de här undersökta fallen är det sällan som riksdagen inte beslutar enligt de framlagda betänkandena, vilka nästan alltid stöds av flertalet av de tillfrågade remissinstanserna. Detta gör det svårt att bedöma om de här studerade myndigheterna lyssnar på remissinstanserna, chansen finns att samma riksdagsbeslut skulle ha tagits även utan att remissinstanserna hade yttrat sig enligt betänkandets favör. Vidare är det svårt att få reda på vilka av remissinstanserna som har det största inflytandet då de yttrar sig på ett likartat sätt. Ytterligare en svårighet som måste tas med i beräkningen då det gäller att utröna vilken påverkan som föreningen kan ha haft med sina synpunkter på betänkandena är att de invändningar som FSS fick gehör för kan bero på vilka de andra instanserna var som hade samma synpunkter som FSS. Om dessa instanser var politiskt mäktigare än FSS så borde de vara de som fällde avgörandet i de frågor som föreningen fick gehör för och inte FSS.

Teman på studiedagar

Som nämnts tidigare fick föreningens studiedagar från och med 1965 olika teman som skulle behandlas under två av de tre dagar som man träffades, den tredje dagen ägnades till största delen åt årsmötet där bara medlemmarna i föreningen deltog. Många av anförandena på studiedagarna tog upp kraven på en förändrad socialvård, vilket var fallet främst under åren 1965-1970 och 1973-1974. Andra populära teman var samhällsekonomin och socialtjänsten (1971, 1975 och 1978), social forskning och utveckling (1980 och 1984) och socialtjänstens tillämpning (1977, 1979, 1985 och 1990), därtill tillkom mer specifika och udda teman såsom bättre barnmiljö inom barnomsorgen (1976) och kulturen i socialtjänsten (1982), se bilaga 3 för att se hela listan för studiedagarnas teman.

Under studiedagarna valde man ibland att blanda de många och ibland långa anförandena med lite mer konstnärliga moment såsom teateruppföranden (som hade samband med studiedagarnas teman) och spelmanslag som spelade folkmusik, därtill kom även privata initiativ till underhållning. Ett exempel på det senare var Lars Brembergs försök till ett mer humoristiskt quinnotal, det tycks dock inte ha vunnit åhörarnas gillande vilket framgår i ett brev från Lars Bremberg till föreningens dåvarande ordförande George Svan.

"Broder George,

Tack för trevlig samvaro - hälsa och Din fru. Här följer nu ett renskrivet ex. av quinnotalet. Jag hade ju en känsla av att det ej "gick hem", vare sig nu detta berodde på akustiska fenomen eller på att talare och auditorium befann sig på skilda våglängder. Fråga till nästa årsmöte: Är socialvårdschefen en torrboll ? Ack ja, hej på Dej nu.

Lars Bremberg"

Frågan om socialvårdscheferna är torrbollar besvarades inte vid det följande årsmötet och här än idag förblivit obesvarad. Torrboll eller inte, en sak är dock säker: Man bör akta sig för att reta en socialchef då han/hon kan ilska till riktigt ordentligt om man lägger fram dåliga reformförslag. Massmedierna uppmärksammade gärna föreningens negativa reaktioner på olika förslag, vilka ofta skedde i samband med studiedagarna.

Attack mot nya regeringsförslaget: Ingen förbättring för sämst lottade

Källa: Arbetet den 12 december 1973.

Nedbuat SAF-förslag

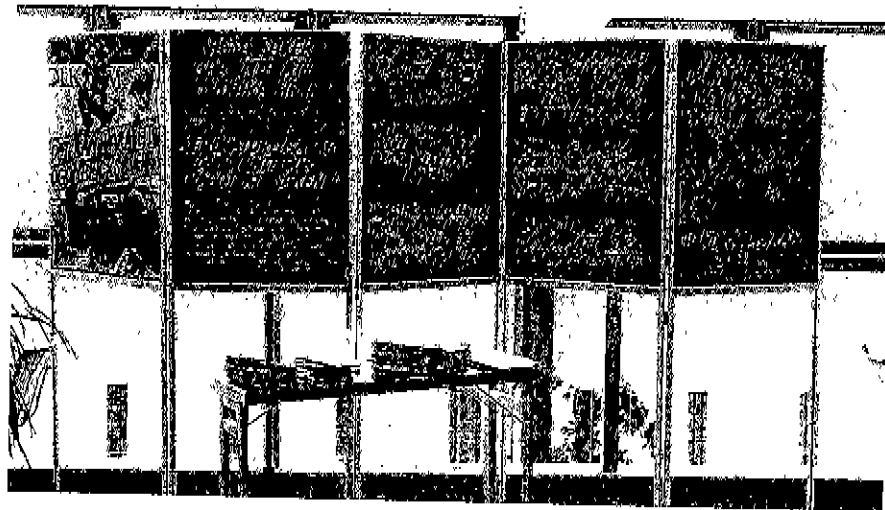
”Dra åt helvete”, ropade socialchefer

Källa: Dagens Nyheter den 22 september 1981.

Socialchefer bittra:

— Nu försenas ny social reform

Källa: Dagens Nyheter den 7 oktober 1978.

I samband med studiedagarna hade man även utställningar som hade anknytning med det utsatta temat. Här är ett exempel från studiedagarna 1981.

Informell makt och påverkan

Ett utmärkande drag för svensk politik är att de organiserade intressena deltar i det offentliga beslutsfattandet. Det finns två typer av intressegrupper - grupper som företräder allmänintresset och grupper som företräder särintressen. Det finns tre sätt som allmänintresset kan tolkas på. För det första kan allmänintresset ses som ett objektivt intresse som är oberoende av medborgarnas önskemål, för det andra kan man formulera det som de flestas intressen och för det tredje kan det ses som ett gemensamt intresse. Vanligtvis används nog den andra tolkningen av allmänintresset när man använder begreppet. För att karaktärisera särintresset kan man vända på förklaringen till allmänintresset. Särintresset kan ses som ett subjektivt intresse som berör en minoritet av befolkningen. Detta innebär att särintresset står i motsatsförhållande till allmänintresset, vilket gör att företrädarna för särintressena respektive allmänintresset står i strid mot varandra.

Organisationernas deltagande i beslutsprocessen leder till att skapa stabilitet i samhället. Stabiliteten i samhället ökar ytterligare genom att olika motstridiga särintressen möts på en gemensam arena inom beslutsprocessen, där de måste kompromissa för att kunna komma fram till ett beslut som alla parter kan enas om. Genom dessa kompromisser hålls konflikterna mellan särintressena under kontroll, samtidigt som organisationerna förhoppningsvis kan komma överens om lösningar som gynnar det allmännas bästa. Förutom att särintressena på detta sätt binds samman med den offentliga politiken och tänkbara

oppositionsgupper undanröjs, så kan staten genom att använda sig av organisationerna i olika stadier i beslutsprocessen tillskansa sig expertis och sakkunskaper som skulle vara svåra att få tillgång till på något annat sätt.

En organisation kan vara demokratiskt styrd eller så kan organisationen styras av ett fåtal personer - oligarki. I det senare fallet är det inte alls säkert att organisationen representerar sina medlemmar, vilket skulle göra att organisationen styrs odemokratiskt. Man kan tala om fyra olika typer av organisationer i samhället, se figur 1, organisationen A representerar sina medlemmars åsikter och tillsammans med staten verkar den för det allmännas bästa. Organisationen B representerar, liksom A, sina medlemmars åsikter men de ser inte som sin uppgift att verka för det allmännas bästa utan de ser främst till sina egna intressen. C-organisationen är däremot styrd av några få personer som verkar för det allmännas bästa men de filtrerar bort de medlemmars åsikter som inte stämmer överens med det allmännas bästa. I den sista organisationen, D, driver styrelsen i organisationen krav som saknar förankring hos medlemmarna och de krav som ställs orsakar problem för samhället som helhet.

Figur 1. Organisationernas roll i samhället.

		Organisationernas olika sidor (påverkan på samhällsnivå)	
		Främjar allmänintresset	Främjar egna särintresset
Organisationernas olika sidor (internt beslutsfattande)	Demokrati	A	B
	Oligarki	C	D

Källa: Fritt efter Öberg PerOla, Särintresse och allmänintresse: Korporatismens ansikten, Figur 1.1, s. 12.

När man ska placera in Föreningen Sveriges Socialchefer under någon av grupperna i figur 1, är det inte helt självklart var föreningen ska placeras. Eftersom föreningen är en privat och till stora delar en yrkesförening för den fram sina särintressen samtidigt som den agerar som

en påtryckargrupp för allmänintresset, då många av de frågor som föreningen intresserar sig för berör stora grupper av människor i samhället. Exempel på sådana frågor som de flesta människor kommer i kontakt med någon gång i livet och som engagerar föreningen, är barn- och familjefrågor och äldreomsorgsfrågor. Ska man ändå försöka att avgöra om föreningen främjar allmänintresset eller särintresset görs valet att föreningen till en större del verkar för allmänintresset.

När man ska avgöra om föreningens inre struktur är demokratiskt styrd eller om den styrs av några få - oligarki - så kan man se en klar förändring av föreningens interna beslutsfattande efter 1968, fram till 1968 var det styrelsen som tog de flesta besluten utan att tillfråga medlemmarna. Medlemmarna hade bara möjlighet att uttala sig under föreningens årsmöten, vilket oftast inte resulterade i några förändringar i de av styrelsen tagna besluten, eftersom besluten oftast redan var verkställda. Trots att det bara var styrelsen som tog besluten var det sällan som medlemmarna anförde något emot de av styrelsen tagna besluten, alltså verkar föreningen ha representerat medlemmarna trots att medlemmarna inte hade någon reell makt före 1968.

Efter 1968 fick däremot medlemmarna ett mycket större inflytande över föreningens beslut och ställningstagande i olika frågor, detta skedde i och med att en regional verksamhet inleddes i sju geografiska kretsar. Alla föreningens medlemmar tillhörde någon av dessa kretsar, vilka uppmanades av styrelsen att avge yttranden över de till föreningen tillsända remisserna. Denna möjlighet för alla medlemmar att yttra sig om de aktuella frågorna, innebar att föreningen numera är demokratiskt styrd. Dessutom ska ledamöterna i styrelsen fr o m 1968 väljas från de olika kretsarna, så att alla regioner har representanter i styrelsen, alltså är ledamöterna i styrelsen förtroendevalda. Efter dessa klassificeringar av föreningen kan man sluta sig till att Föreningen Sveriges Socialchefer ska placeras under kategorin A i figur 1, för föreningen är demokratiskt styrd och verkar för det allmännas bästa.

Alla intresseorganisationer konkurrerar om att få uppmärksamhet och kunna påverka politiker och beslutsfattare i en viss riktning. För att kunna påverka försöker organisationerna skaffa sig framstående positioner i det politiska systemet. Dessa positioner kan de t ex uppnå genom att visa att de representerar många medborgare (deras medlemsantal), visa att de har stöd av allmänheten (opinionsundersökningar) och/eller skapa sig fördelaktiga förhandlingssituationer (allianser med andra aktörer). En föreningens medlemsantal behöver dock inte ha någon större betydelse, då det kan vara bättre för en förening att ha få och aktiva medlemmar än många och passiva medlemmar.

Enligt de ovan nämnda förslagen på hur organisationerna försöker skaffa sig betydande positioner, så har Föreningen Sveriges Socialchefer jämfört med många andra framstående organisationer inte något stort medlemsantal. Däremot har många av deras medlemmar viktiga strategiska positioner i samhället vilka borde ses som en fördel, de arbetar t ex på riksdagen, regeringskansliet, universiteten och den största gruppen av medlemmarna är naturligtvis chefer inom den kommunala förvaltningen. Vad det gäller allmänhetens stöd så är föreningen överhuvudtaget inte känd för den stora allmänheten. Vidare har föreningen vid en del tillfällen valt att agera tillsammans med andra organisationer (i bl a uppvaktningar och remissyttranden) för att få en större genomslagskraft för sina idéer.

Organisationerna kan också försöka föra ut sitt budskap genom att nyttja massmedierna, då dessa har en viktig opinionsbildande funktion som organisationerna kan dra fördel av. Föreningen har använt sig av medierna för att nå ut med vilka ställningstaganden som de har tagit i olika sociala frågor. Det informationsorgan som föreningen främst har haft tillgång till att förmedla sina åsikter i var "Socialmedicinsk Tidsskrift", där föreningen från årsskiftet 1969/70 medverkade med en egen spalt "Nytt från FSS". Medverkan i tidsskriften avslutades i samband med årsmötet 1993. FSS medverkade också sedan 1988 i "Tidsskriften Nykterhetsvård". Föreningen hade även under två år, 1982-1983, en egen tidning "Socialpolitiskt perspektiv" men den lades ner på grund av ekonomiska problem. Härtill tillkommer den vanliga dagspressen som främst har rapporterat från föreningens årsmöten, speciellt under 1960- och 1970-talen.

Socialcheferna viktiga för opinionsbildningen

Källa: Norrländska Socialdemokraten den 31 augusti 1973.

Organisationerna kan även använda sig av andra tillvägagångssätt för att få den allmänna opinionen och beslutsfattarna på sin sida. De kan t ex använda sig av annonser, affischer och broschyrer. De kan även påverka beslutsfattarna genom olika typer av PR-verksamhet, sponsring, lobbyverksamhet och uppvaktningar.

Inför årsmötet 1966 hade Föreningen Sveriges Socialchefer anlitat AB Ervaco, en reklambyrå, för att de skulle arbeta fram bra informationsmaterial om socialvården. Reklambyrån lade fram förslag på annonser, trycksaker, skyltar och affischer, som kunde användas i informationskampanjer om socialvården. FSS har också till viss del använt sig av lobbyverksamhet och uppvakningar, föreningen har t ex under det senaste året anlitat en journalist som konsult för att nå ut till och kunna påverka myndigheter i en viss riktning. Några av föreningens medlemmar har också under olika perioder deltagit som sakkunniga experter i nämnder, utredningar och statliga ämbetsverk. Vilket t ex var fallet då flera ledamöter av Samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor tillkallades som experter till Socialutredningen. Kommittén, och därmed medlemmar i FSS, gav alltså impulser till hur den framtida socialvården skulle gestalta sig.

En intresseorganisations ställning i det politiska systemet påverkas av 1) i vilken grad staten svarar för dess resurser, 2) i vilken utsträckning dess representativa funktion fastställs genom politiska beslut, 3) om dess interna förhållanden regleras av statsmakten och 4) om statsmakten ger den en formell plats i olika skeden av den politiska beslutsprocessen. När det gäller den sistnämnda punkten kan det innebära att organisationen får delta i utredningar och får avge remissyttranden. Det är under den fjärde punkten som Föreningen Sveriges Socialchefer återfinns, då föreningen har beretts tillfälle att yttra sig om i genomsnitt fem remisser om året, beträffande frågor som rör föreningens intresseområden. De övriga tre punkterna stämmer inte in på FSS, då föreningen inte erhåller något statligt ekonomiskt stöd, det inte har tagits något politiskt beslut om föreningens representativa funktion samt att föreningens interna förhållanden inte regleras av statsmakten utan föreningen styr sig helt självt.

Föreningen har också kunnat påverka det sociala samhällsklimatet genom sina många gånger välbesökta studiedagar som behandlade olika viktiga och aktuella sociala frågor. Det var främst från mitten av 1960-talet som föreningens studiedagar rönt ett större intresse även utanför medlemskretsen. Förutom de egna medlemmarnas deltagande, deltog socialarbetare, andra sociala organisationer och myndigheter, forskare, studenter, massmedia och grannländernas socialchefsföreningar på de anordnade studiedagarna. Ibland inbjöds politiker från de olika partierna i riksdagen som föreläsare, vilket gjorde att studiedagarna var ett ypperligt forum för föreningen att föra fram sina synpunkter på den svenska socialpolitiken direkt till de politiska beslutsfaktarna.

När det gäller föreningens påverkan i det politiska systemet kan man sammanfattningsvis säga att Föreningen Sveriges Socialchefer spelade en stor roll under tillkommandet av den nya socialtjänstlagen under 1970-talet. När det gäller föreningens yttranden och uttalanden som har studerats, har föreningen inte i någon större grad kunnat påverka de politiska besluten. Detta behöver inte betyda att det bara är FSS som organisation som har förlorat förmågan att påverka de politiska besluten inom de sociala områdena. För enligt Maktutredningen (1990) har den starka ställning som organisationerna i allmänhet hade på 1970-talet inom det politiska systemet försvagats under 1980-talet och är nu på tillbakagång.

En annan orsak till att föreningen inte har fått större gehör för sina synpunkter kan också vara att FSS yttrat och uttalat sig i alltför många frågor och på så sätt blivit för splittrade. Föreningen skulle troligtvis vinna på att koncentrerade sig på ett färre antal frågor och skaffa sig en mer enhetlig framtoning. Dessutom när det gäller Föreningen Sveriges Socialchefers kontakt med massmedierna, vilket spelar en betydande roll för opinionsbildningen, har den varit mest synlig under 1960- och 1970-talen. Föreningen har satsat en del på lobbyverksamhet och föreningens medlemmar har ibland anlitats som experter i nämnder och utredningar, men för att få ut sitt budskap till allmänheten borde föreningen höras och synas mer i massmedierna.

Litteraturförteckning

Berg P O. och Jonsson C., Strategisk ledning på politiska marknader - Opinionsbildning och intern förankring i förvaltning och folkrörelseorganisationer, 1991, Studentlitteratur, Lund.

Fattigvårdslagstiftningskommitténs betänkande, Fattigvårdslagstiftningen, del 2 - Översikt af Den svenska fattigvårdens historia, samt Kungl. förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871, Stockholm.

Förhammar S., Från tärande till närande - handikapputbildningens bakgrund och socialpolitiska funktion i 1800-talets Sverige, 1991, Almqvist & Wiksell International, Stockholm.

Hermansson J., Politik som intressekamp, 1993, Norstedts Juridik, Stockholm.

Holgersson L., Socialtjänst - Lagtexter med kommentarer i historisk belysning, 1996, Tiden/Rabén Prisma, Stockholm.

Offe C. "The Attribution of Public Status to Interest Groups: Observations on the West German Case" s. 123-158, Berger 1981.

Petersson O. och Söderlind D., Förvaltningspolitik, 1992, Publica, Stockholm.

Petersson O., Kommunalpolitik, 1992, Publica, Stockholm.

Rothstein B., Den korporativa staten, 1992, Norstedts Juridik, Stockholm.

Svenning L., Socialutredningen och framtiden, 1975, Tidens förlag, Stockholm.

Öberg PO., Särintresse och allmänintresse: Korporatismens ansikten, 1994, Almqvist & Wiksell International, Stockholm.

Rapporter

Demokrati och makt i Sverige, SOU: 1990:44.

Jämlikhet, första rapporten från SAP-LO:s arbetsgrupp för jämlikhetsfrågor, 1969.

Socialvård i utveckling, rapport till socialdemokratiska partikongressen, 1972, Prisma i samarbete med Socialdemokraterna.

FSS:s material

FSS:s Medlemsmatriklar 1938-1943, 1945-1950, 1952-1962, 1964-1966, 1968, 1971, 1972, 1975, 1977, 1979, 1981, 1984-1986, 1990-1992, 1994 och 1996.

FSS:s Stadgar 1938-1996.

FSS:s Pressklipp 1949-1966.

FSS:s Årsberättelser 1939-1943, 1945-1996.

Protokoll från sammanträdet i Stockholm mellan chefstjänstemännen från 10 städers fattigvårdsstyrelser, den 14 september 1936.

Protokoll från FSS:s sammanträde i Stockholm den 8 november 1938.

Utdrag ur protokoll, hållet vid sammanträde i Örebro med arbetsutskottet inom Sveriges Socialvårdsfunktionärers Riksförbund, den 16 augusti 1939.

Protokoll från föreningens årsmöte i Stockholm, den 26 november 1939.

Protokoll från föreningens årsmöte i Uppsala, den 16 maj 1955.

FSS:s Styrelseberättelse den 19 augusti 1943.

FSS:s Styrelseberättelse den 17 oktober 1946.

Skrivelse från Carl Scott och G.S. Pihl till styrelsen för Sveriges Socialvårdsfunktionärers Riksförbund, den 19 juni 1939.

Skrivelse från Carl Scott och G.S. Pihl till styrelsen för Sveriges Socialvårdsfunktionärers Riksförbund, den 20 oktober 1939.

Skrivelse från föreningens ordförande Eric Werssell till styrelsens övriga ledamöter, T. Jacobsson, F. Ramertz, A. Rohdahl och O. Ekström, den 3 november 1939.

Skrivelse från Sveriges Socialvårdsfunktionärers riksförbund till Eric Werssell FSS:s ordförande, den 4 november 1939.

Skrivelse från FSS till Sveriges Socialvårdsfunktionärers Riksförbund, den 29 december 1939.

Skrivelse från L. Bremberg, B. Brorsson och B. Johansson till FSS i augusti 1973.

Social idébank, skrift från FSS:s studiedagar 1972.

Socialvård i framtiden - frågeställningar och argument, Samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor, 1970, Tidens förlag, Stockholm.

Socialvården i framtiden - anföranden och debatter, Samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor, 1971, Tidens förlag, Stockholm.

Tidningar

"Opinion för en ny socialvård", Aftonbladet den 24 januari 1969.

"Inside", Erik Upmark, Aftonbladet den 2 september 1969.

"Palme bör byta ut fler i regeringen", Aftonbladets ledare den 12 oktober 1969.

"En ny socialvård", Arbetet den 24 januari 1969.

"Attack mot nya regeringsförslaget: Ingen förbättring för sämst lottade", Arbetet den 12 december 1973.

"Socialvården behöver eget 'firmamärke' ", Dagens Nyheter den 24 september 1966.

"Pressgrannar - Ny socialvård", Dagens Nyheter den 27 januari 1969.

"Socialchefer bittra: - Nu försenas ny social reform", Dagens Nyheter den 7 oktober 1978.

"Nedbuat SAF-förslag - "Dra åt helvete", ropande socialchefer", Dagens Nyheter den 22 september 1981.

"Attack mot socialutredningen - Varför fick inte en enda socialchef delta", Eskilstunakuriren den 18 september 1969.

"Socialvården söker nya vägar", Kommunaltjänstemannen 10/68.

"Socialcheferna viktiga för opinionsbildningen", Norrländska Socialdemokraten den 31 augusti 1973.

"Från salva mot socialvårdens toppar", Sundsvalls Tidning den 14 september 1967.

"Hedlén: Snar översyn av socialvårdslagarna", Sydsvenska Dagbladet den 14 september 1967.

"Socialministrar inte intresserade av socialvården", Sydsvenska Dagbladet den 14 september 1967.

"Vidgad information viktig del i serviceinriktad socialvård", Södermanlands Nyheter den 22 september 1966.

Intervjuer

Intervju med Bengt Hedlén, FSS:s ordförande 1964-1974, den 14 oktober 1996.

Intervju med Leif Holgersson, FSS:s sekreterare 1972-1974, den 19 februari 1997.

Intervju med Anna-Lena Lindquist, prefekt vid socialhögskolan i Stockholm, i januari 1997.

Samtal med Lena Ericson, FSS:s kassör 1967-, i november 1996.

Samtal med Björn Sundström, ledamot i FSS:s styrelse 1992-, den 11 april 1997.

BILAGA 1.

Förteckning över svenska organisationer som FSS samarbetat med:

Centralförbundet för socialt arbete, CSA,
Delegationen för social forskning, DFS,
Fackliga organisationer,
Folksam,
Förbundet Forskning i Socialt arbete,
Föreningen för Samhällsplanering,
Hyresgäströrelsen,
Institutet för social forskning,
International Council of Homehelp Services, ICHS,
International Council on Social Welfare, ICSW,
Kommundelschefernas förening,
R-förbunden,
Röda Korset,
SKTF,
Socialhögskolornas Studentkårers Organisation,
Socialstyrelsen,
Socionomförbundet,
Svenska Kommunalarbetsareförbundet,
Svenska Kommunförbundet,
Sveriges allmännyttiga företag,
Sveriges Arkitekters Riksförbund, SAR,
Sveriges Fritidspedagogers Förbund,
Sveriges Förskollärares Riksförbund,
Sveriges Kommunaltjänstemannaförbud,
Sveriges socialförbund,
Sveriges Socialtjänstemannaförbund,
Sveriges Socionomers Riksförbund

BILAGA 2.

FSS:s remissyttranden (Y), uttalanden (U) och pressmeddelanden (P). Siffrorna 1-16 anger område, se tabell 3-5.

1968-1969:

- 4. - Socialstyrelsens principprogram - program för öppen vård (Y)
- 10. - Arbetarskyddsstyrelsens råd och anvisningar angående arbetarskydd för personal i socialt hemhjälsarbete och hemsjuksvård (Y)
- 3. - Läroplan för fortbildningskurs för hemvårdarinnor (Y)
- 4. - Sjukförsäkringsförmåner vid vissa former av anstaltsvård (Y)
- 1. - Socialstyrelsens utredning om barnmisshandel (Y)
- 5. - Fylleristrafutredningen (Y)

1970:

- 3. - Socionomutbildningen (U)
- 1. - Barnavårdsmaninstitutionen (Y)
- 2. - Narkotikaproblemen (Y)

1971:

- 16. - Informationsverksamhet om socialhjälpens karaktär och omfattning (U)
- 1. - Barnstugeutredningen (Y)
- 16. - Synen på socialvårdens mål och planering, integrerat samhälle (Y)

1972:

- 3. - Universitetskanslerämbetet, utbildning i socialpolitiken och socialt arbete (Y)
- 16. - Offentligt biträde och kostnadsersättning i förvaltningsärenden (Y)
- 2. - Slopandet av arbetsersättning till intagna vid allmänna vårdanstalter för alkoholmissbrukare (Y)
- 1. - Barnavårdsmaninstitutionen (Y)
- 1. - Barnutlysverksamheten (Y)
- 1. - Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer (Y)
- 13. - Kommunal social service i glesbygder (Y)
- 4. - Socialmedicinsk forskningsenhet i Luleå och integrerad social öppenvård i Örnäs vårdcentral (Y)

1973:

- 13. - Samordning av sociala insatser inom landsting och kommuner (Y)
- 2. - Behovet av platser vid vårdanstalter för alkoholmissbrukare (Y)
- 16. - Ny kulturpolitik (Y)
- 12. - Arbetslöshetsförsäkringsreformen ger oförändrat lågt belopp till

- de sämst ställda (U)
- 5. - Åtgärder för att bekämpa brottsligheten och förbättra den allmänna ordningen (Y)
- 5. - Brottkommissionens ovanstående betänkande (U)
- 10. - Behov av centrala rekommendationer vid tjänstledighet för statliga uppdrag (U)
- 8. - Stadsplaner och saneringsfrågor (Y)
- 15. - Lag och rätt i grundskolan (Y)

1974:

- 9. - Organisationen för vård och behandling, boende och utbildning för barn och ungdomar med rörelsehinder (Y)
- 4. - Samordnad medicinsk och social service (Y)
- 5. - Brottsförebyggande åtgärder (Y)
- 2. - Kartläggning av nykterhetsvården (Y)
- 16. - Socialt arbete i förändring (Y)
- 5. - Samverkansformer mellan polis och socialvård i anslutning till den nya lagen om tillfälligt omhändertagande och avseende jour- och uppsökande verksamhet som aktualiserats genom riksdagens beslut med anledning av brottskommissionens förslag (U)
- 1. - Barn- och ungdomsvård (Y)
- 3. - Utbildningsbidrag till AMU-elever (U)
- 16. - Socialvårdens mål och medel (Y)
- 3. - Högskoleutbildning, juristlinje, förvaltningslinje, social linje (Y)
- 1. - Fritidsverksamhet för 7-12-åringar (Y)
- 6. - Invandrapolitiken (Y)
- 3. - Arbetsmarknadsutbildning (Y)

1975:

- 8. - Bättre bosättning för flera (Y)
- 1. - Barn som far illa (Y)
- 15. - Skolans arbetsmiljö (Y)
- 13. - Centralisering av kommunernas personaltjänst (U)
- 7. - Existensminimireglerna (Y)
- 2. - Inackorderingshemmen för alkoholmissbrukare, kartläggning av nykterhetsvårdens anstalter (Y)

1976:

- 1. - Barnomsorgen i samhället (Y)
- 12. - Arbete åt alla (Y)
- 3. - Psykoterapiutbildningen (Y)
- 3. - Sociala linjens utbildning (Y)
- 2. - Artikel om alkoholvård (P)
- 1. - Barnomsorg under sommaren (Y)

- 3. - Barnpedagogisk utbildning (Y)
- 1. - Barnomsorgsprojektet i Luleå (Y)
- 3. - Organisation för forskning och forskarutbildning i socialt arbete (Y)
- 1. - Barnomsorgens målfrågor (U)
- 1. - Tvångsvård av vuxna (U)
- 2. - Tvångsåtgärder inom den kommunala socialvården (U)
- 3. - Forskning och forskningsutbildning vid social linje inom socio-
nomutbildningen (U)
- 4. - Vårdprogram för diabetes (Y)
- 2. - Personalorganisationen i nykterhetsvården (Y)
- 16. - Tystnadsplikt (Y)

1977:

- 3. - Förvaltningslinjen i framtidens socionomutbildning (Y)
- 16. - Förbättrad information om socialvården (Y)
- 12. - Arbeta åt alla ungdomar (U)
- 1. - Hemspråksreform i förskolan (U)
- 14. - Reformering av socialvårdens lagstiftning (U)
- 16. - Social planering och välfärdsmätningar (Y)
- 12. - Sociala aspekter på arbetslivet (Y)

1978:

- 12. - Arbeta åt handikappade (Y)
- 1. - Föräldrautbildning (Y)
- 14. - En ny sociallagstiftning 1980 (U)
- 1. - Internationella adoptioner, riktlinjer och organisationsförslag (Y)
- 11. - Äldreomsorg, översiktlig kartläggning och analys av forsknings-
och utvecklingsbehov (Y)
- 4. - Psykiatrisk hälso- och sjukvård (Y)
- 10. - Förändrade yrkesroller inom hälso-, sjuk- och socialvård (Y)
- 4. - Vårdprogram för högt blodtryck (Y)
- 3. - Ny vårdutbildning (Y)

1979:

- 7. - Det socialpolitiska bidragssystemet (Y)
- 4. - Socialt innehåll i sjukvården (Y)
- 2. - Tvångsåtgärder gentemot alkohol- och narkotikamissbrukare (U)
- 3. - Fortbildning inför socialtjänstlagen (U)
- 16. - Socialstyrelsens ledningsfunktion (U)
- 3. - Enstaka kurs i socialtjänst om 10 poäng (Y)

1980:

- 1. - Barn med behov av särskilt stöd (Y)
- 2. - Nordiskt samarbete angående rusmedelsproblem (Y)

- 16. - Ny nordisk trygghetskonvention (Y)
- 2. - Tvångsåtgärder gentemot alkohol- och narkotikamissbrukare (U)
- 2. - FSS:s eventuella medverkan i en skuggberedning om vuxentvånget (U)
- 7. - Socialförsäkringsstillägg (Y)
- 7. - Allmän socialförsäkring (Y)
- 4. - Kontraktvård inom socialtjänsten (Y)
- 16. - Ungdomars levnadsförhållanden (Y)

1981:

- 2. - Lag om tvångsvård för missbrukare, LVM (Y)
- 3. - Studier i framtiden (Y)
- 16. - Homosexuellas situation (Y)
- 1. - Föräldrautbildning (Y)
- 9. - Bostad, arbete och utbildning för handikappade (Y)
- 3. - Forsknings- och utvecklingsarbete inom decentraliserad öppen hälso-, sjuk- och socialvård (Y)
- 4. - Hälso- och sjukvård inför 90-talet (Y)
- 6. - Asylsökandes situation (U)
- 2. - Policy i alkoholfrågor (U)
- 16. - Den ekonomiska situationen inom socialtjänsten (U)
- 2. - Lag om tvångsvård för missbrukare, LVM (U)
- 3. - Professur i socialt arbete vid Lunds universitet (U)
- 8. - Avveckling av bosättningslånen (U)

1982:

- 16. - Prostitution (Y)
- 2. - Familjevård - ett behandlingsalternativ för vuxna missbrukare (Y)
- 16. - Förhindrande av självmord (Y)
- 5. - Narkotikastrafflagen (Y)
- 12. - Arbetslöshetssituationen (U)
- 5. - Åtgärder vid brott av ungdomar under 15 år (Y)
- 9. - Synskadade i samhället (Y)
- 7. - Kostnadsansvar för färdtjänstresa i annan kommun (U)
- 10. - Utlämnande från socialtjänsten av uppgifter till domstol (Y)
- 10. - Handläggning av körkortsärenden (U)
- 16. - Kommunernas inflytande över nöjes- och fritidssektorns utveckling (U)
- 6. - Asylsökandes situation (U)

1983:

- 6. - Invandrapolitik (Y)
- 5. - Våldtäkt och andra sexuella övergrepp (Y)
- 3. - Vidareutbildning för socionomer (U)

- 5. - Frihetsberövande vid bråk och berusning (Y)
- 6. - Splittring av invandrarfamiljer vid utvisning (U)
- 1. - Familjerådgivning (Y)
- 4. - Förstärkt socialmedicinskt insats (Y)
- 1. - Barn och separationer (U)

1984:

- 1. - Internationella adoptioner (Y)
- 2. - Erfarenheter av LVM (Y)
- 5. - Narkotikastrafflagen (Y)
- 11. - Frihetsinskränkande åtgärder i vården av åldersdementa (U)
- 1. - Pedagogiskt program för förskolan (Y)
- 6. - Invandrar- och minoritetspolitik (Y)
- 16. - Socialtjänstens insatser för ungdomar (Y)

1985:

- 4. - Psykiatrin, tvång och rättssäkerhet (Y)
- 5. - Sexuella övergrepp mot barn inom familjen (Y)
- 1. - Pedagogiskt program för fritidshem (Y)

1986:

- 1. - Förskola och skola (Y)
- 13. - Aktivt folkstyre i kommuner och landsting och den nya kommunallagen (Y)
- 3. - Påbyggnadslinje i socialt arbete (Y)
- 11. - Huvudmannaskapet mellan primärkommuner och landsting angående äldreomsorgen, psykiatrin och omsorgen om psykiskt utvecklingsstörda (U)

1987:

- 5. - Ändringar i narkotikastrafflagen (Y)
- 16. - Boken "Socialtjänstens massmediekontakter" (Y)
- 7. - Ökade socialbidrag (U)
- 1. - Besöksförbud (Y)
- 5. - Ändrade regler om åtalsunderlåtelse för unga lagöverträdare (Y)
- 1. - Översyn av LVU (Y)
- 2. - Förändringar av LVM (Y)

1988:

- 16. - Sociala aspekter i samhällsplaneringen (Y)
- 3. - Utbildning för socialt arbete, socionomutbildningen (Y)
- 16. - Socialt fältarbete (Y)
- 1. - Förskola för alla barn (P)
- 8. - Bostadssegregation (P)

1989:

- 5. - Sexuella övergrepp på barn (Y)
- 8. - Bostadsfrågor, bl a vräkningar och bostad för s k uteliggare (Y)
- 2. - Åtgärder mot missbruk (Y)
- 4. - Samverkan mellan socialtjänsten och mödra- och barnhälsovården (U)
- 11. - Huvudmannaskapet för äldreomsorgen (Y)
 - 1. - Barnomsorgsfrågor (U)
 - 3. - Utse Bengt Börjeson till professor vid Stockholms universitet i ämnet socialt arbete med inriktning på vård och behandling av alkoholmissbrukare (U)
 - 8. - Översyn av hyreslagssiftningen (U)
 - 8. - Bostad åt socialt utsatta grupper (U)
- 11. - Äldreomsorgen (Y)
 - 1. - Gemensam vårdnad och umgänge (Y)
 - 1. - Utbildning av fler förskollärare (P)

1990:

- 4. - Överför hela primärvården till kommunerna (P)
- 11. - Äldreomsorgen (U)
 - 1. - Adoptioner (Y)
 - 9. - Handikappomsorgen (Y)
 - 1. - Barnmisshandel (U)
- 14. - Debattartikel om socialtjänstlagens fördelar och nackdelar (P)
 - 2. - Vårdkostnader för missbrukare (U)
 - 5. - Utvidgade befogenheter för polisen att omhänderta och hålla kvar personer under 18 år (Y)

1991:

- 6. - Flyktingmottagandet, frivilligorganisationernas roll (Y)
- 6. - Flykting- och immigrationspolitik (Y)
- 11. - Huvudmannaskapet för äldreomsorgen (U)
- 14. - Översyn av socialtjänstlagen (U)
- 13. - Kritik mot kommunernas omorganisation, där de svaga grupperna i samhället glöms bort (P)
 - 7. - Ökning av socialbidragskostnaderna (U)
- 10. - Tjänstemannansvar (U)
- 9. - Handikappomsorgen (Y)

1992:

- 6. - Aktion mot främlingsfientlighet (U)
- 6. - Introduktionsersättning för flyktingar (Y)
- 10. - Allmänna råd om handläggning och dokumentation (Y)
- 8. - Ny hyreslag (Y)

- 2. - Tvångsvård i socialtjänsten - LVU och LVM (Y)
- 4. - Barnhälsovårdens funktion och uppgifter under 1990-talet (Y)
- 4. - Psykiatri (U)
- 11. - Avgifter för högkostnadsskydd inom äldre- och handikappomsorgen (Y)

1993:

- 12. - Arbetslöshetens långsiktiga konsekvenser (U)
- 15. - Skola för bildning (Y)
- 5. - Övergrepp mot barn (U)
- 9. - Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, och råd och stödfunktionen (U)
- 4. - Psykiatri (Y)
- 9. - Handikappomsorgen (Y)
- 7. - Rätten till bistånd inom socialtjänsten (Y)
- 2. - Kommunernas roll på alkoholområdet och inom missbrukarvården (Y)
- 2. - Mot legalisering av narkotika (U)
- 8. - Ändringar i hyreslagsstiftningen (Y)

1994:

- 5. - Åtgärder mot sexuella övergrepp mot barn (Y)
- 4. - Hälso- och sjukvårdens roll i välfärdsstaten (Y)
- 7. - Socialbidrag (U)
- 4. - Psykiatri (U)
- 2. - Alkoholpolitik (Y)
- 2. - Mot legalisering av narkotika (U)

1995:

- 14. - Ny socialtjänstlag (Y)
- 16. - Finansiering och regelsystem för den statliga assistansersättningen (U)
- 6. - Avvisa inte den lilla peruanska flickan (U)
- 4. - Hälso- och sjukvårdens roll i välfärdsstaten (Y)
- 9. - Avgifter inom handikappområdet (Y)
- 16. - Prostitution (Y)
- 5. - Kvinnofrid (Y)

1996:

- 10. - Dokumentation och socialtjänstregister (Y)
- 7. - Socialbidraget, välfärden och kommunalpolitiken (U)

BILAGA 3.

Årsmöten i samband med studiedagar 1939-1997:

26 nov 1939	i Stockholm
27 okt 1940	i Stockholm
29 okt 1941	i Stockholm
9 okt 1942	i Stockholm
14 jan 1943	i Eskilstuna
9 sep 1944	i Stockholm
2-3 nov 1945	i Stockholm
17 okt 1946	i Stockholm
20-21 juni 1947	i Örebro
5 maj 1948	i Örebro
27-29 maj 1949	i Lund
5-6 maj 1950	i Borås
25-27 maj 1951	i Helsingborg
20-21 maj 1952	i Falun
18-19 maj 1953	i Göteborg
25-27 maj 1954	i Karlstad
16-18 maj 1955	i Uppsala
1-3 juni 1956	i Linköping
31 maj-2 juni 1957	i Östersund
13-14 maj 1958	i Landskrona
8-9 maj 1959	i Stockholm
24-25 maj 1960	i Västerås
2-4 juni 1961	i Gävle
29-31 maj 1962	i Norrköping
24-26 maj 1963	i Kiruna
5-7 maj 1964	i Karlskrona
15-17 sep 1965	i Halmstad "Expertmedverkan inom socialvården"
21-23 sep 1966	i Nyköping "Serviceinriktad socialvård"
13-15 sep 1967	i Sundsvall "Sociallagstiftningen - hjälpmedel eller hinder"
25-27 sep 1968	i Jönköping "Socialvården söker nya vägar"
17-19 sep 1969	i Eskilstuna "Alternativ socialvård"
1-3 okt 1970	i Göteborg "Socialvård i framtiden"
23-25 sep 1971	i Ronneby "Ekonomi och välfärd"
28-30 sep 1972	i Kalmar "Social idébank - från teori till praktisk verksamhet"
30 aug-1 sep 1973	i Piteå "Socialvård vid skiljeväg"
25-27 sep 1974	i Borås "Ny socialvård?"
24-26 sep 1975	i Stockholm "Rätten till arbete" belyste syssel-

- sättningsfrågan ur samhällsekonomisk, psykosocial och miljömässig synvinkel
- 6-8 okt 1976 i Falun "Bättre barnmiljö" belyste målsättnings-, miljö- och kvalitetsfrågor inom barnomsorgen
- 11-13 okt 1977 i Ronneby "Socialarbetaren och det sociala arbetet" belyste socialarbetarens arbetsvillkor, avgränsnings- och samverkansfrågor samt graden av specialisering inom socialvården
- 4-6 okt 1978 i Göteborg "Samhällsekonomi och Socialtjänst" frågan om välfärden i dagens samhälle, utveckling eller avveckling, socialpolitiken i framtiden och socialtjänsten i en trängd ekonomi
- 3-5 okt 1979 i Luleå "Nu eller aldrig" resursbehov och utbildningsbehov inför socialtjänstlagen samt det angelägna i att ett allmänt gynnsamt klimat bland politiker och allmänhet måste eftersträvas för att lagens intentioner skall slå igenom
- 1-3 okt 1980 i Uppsala "Forskning och utveckling" diskuterade socialtjänstreformen, utvärdering av forsknings- och försöksprojekt och samhällsutveckling och forskning
- 21-23 sep 1981 i Åre "Fem i tolv"
- 6-8 okt 1982 i Örebro "Kulturen i socialtjänsten - Socialtjänsten i kulturen" verka för att kulturen kommer alla till del och medvetet använda kulturella aktiviteter i förändringsarbetet i socialtjänsten
- 6-8 nov 1983 i Stockholm "Strategier för samhällsutvecklingen" vart leder samhällsutvecklingen och vilka möjligheter har vi att påverka den framtida utvecklingen
- 3-5 okt 1984 i Norrköping "Forskning och utveckling - en grund för socialtjänstens förändringsarbete" belyste tendenser inom forskningspolitik och samhällsutveckling speciellt inom socialpolitik och socialtjänst
- 1-3 okt 1985 i Malmö "Socialtjänst i tillämpning" belyste hur socialtjänstlagen påverkat utvecklingen under de fyra år den tillämpats, Syfte: sprida idéer och kunskap, skapa debatt och stimulera till fortsatt förändrings- och utvecklingsarbete
- 22-25 nov 1986 i Stockholm SOCIALTJÄNSTSTÄMMA
- 6-8 okt 1987 i Linköping "Visioner och verklighet"
- 5-7 okt 1988 i Umeå "Generationer för samverkan"
- 19-21 sep 1989 i Nyköping "Välfärd och delaktighet för alla

- 7
- en uppgift bara för socialvården?"
 - 3-5 okt 1990 i Göteborg "Kraften i socialtjänsten" Socialtjänstens roll, kompetens och idémässiga förankring
 - 2-4 okt 1991 i Västerås "Socialpolitik i kläm?"
 - 31 sep-2 okt 1992 i Sundsvall "Var blev Ni av ljuva drömmar?"
 - 29 sep-1 okt 1993 i Falun "Tillbaka till framtiden"
 - 28-30 sep 1994 i Ronneby "Välfärdsflyktan - om tillståndet i landet och framtidens välfärd"
 - 27-29 sep 1995 i Skövde "Utanför"
 - 25-27 sep 1996 i Norrköping "Nya vägar till välfärd"
 - 3-5 sep 1997 i Uppsala "Delaktighet, makt och värderingar - visioner om 2000-talet"

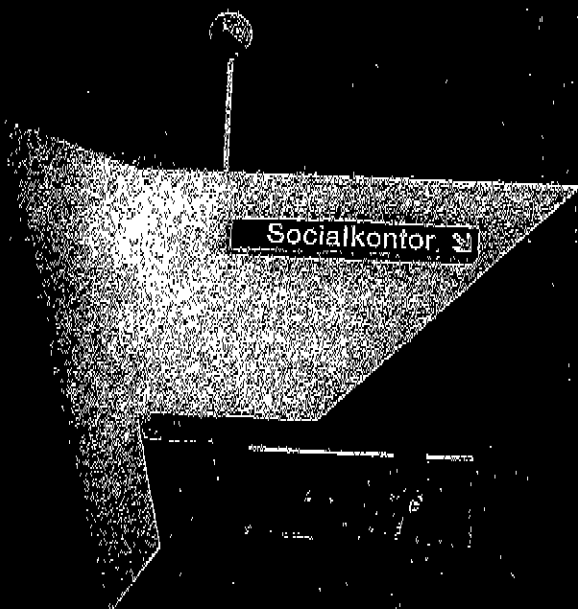
FSS medverkade även i SOCIALTJÄNSTSTÄMMAN 1986, 1989, 1992 och 1995.

En 150-sidig bok med anföranden och föredrag producerades efter FSS studiedagar i Jönköping 1968. Boken innehåller tio anföranden men återger även estraddebatten "Vart är socialvården på väg" som leddes av journalisten Herbert Söderström.

SYSTEM- SKIFTET

- vad händer i landets kommuner?

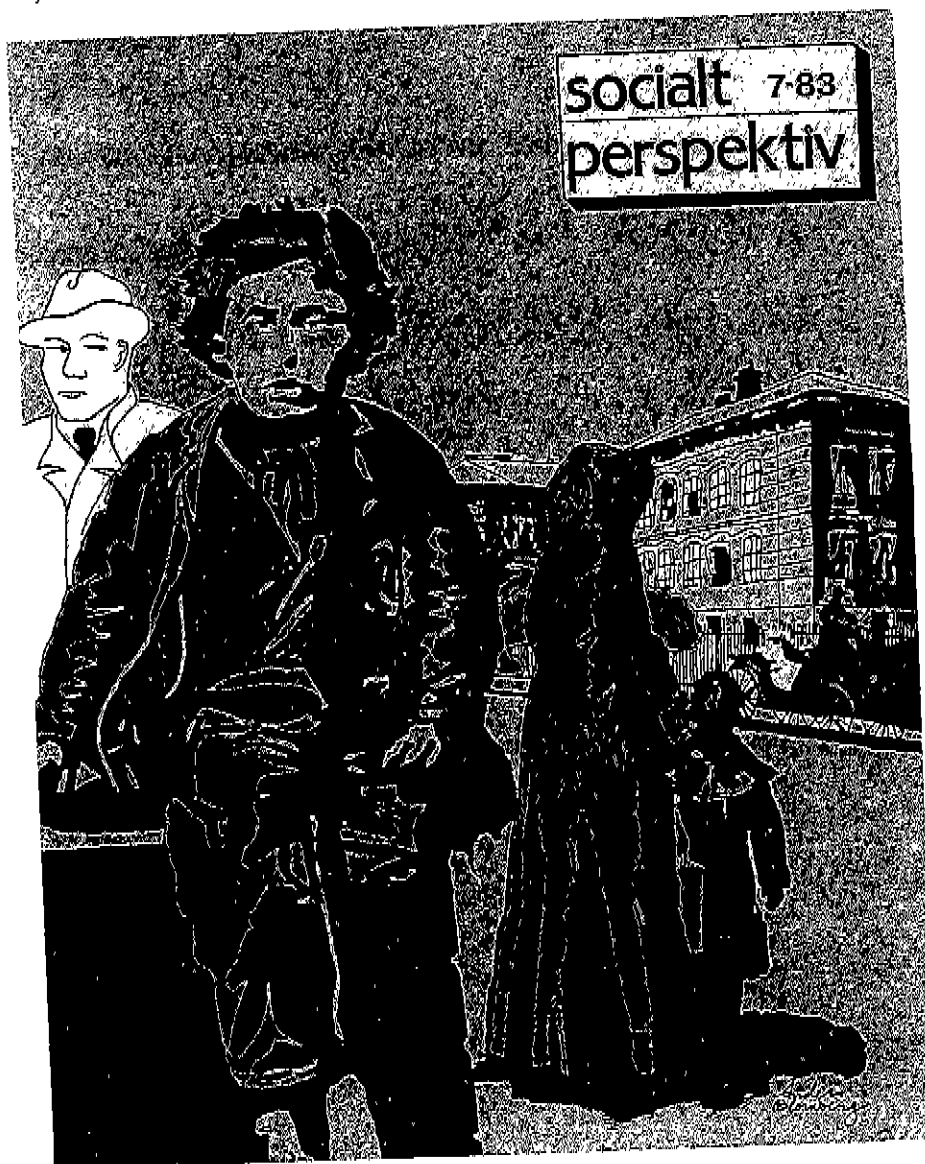
Utskrift ur Tidningen Vi på initiativ av Föreningen Sveriges Socialdemokrater

En sammanfattning av FSS belyste tidningen Vi i en rad artiklar vad som hänt i några kommuner och hur förändringarna påverkat den enskilde kommuninneboende. Seriens artiklar presenterades också under FSS studiedagar i Ronneby 1994 under temat "Välfärdsolyftan - om tillståndet i landet och framtidens välfärd".

FSS drev tillsammans med Svenska Nykterhetsvårdsförbundet och Sveriges Socialförbund, tidningen "Socialt perspektiv". Kulturen lever överallt, menade FSS ordförande Willy Karlsson i detta nummer vars tema var "Kulturen inom socialtjänsten".

I Socialt perspektiv 7 • 83 tog bland annat socialchefen i Lidingö, Arne Åberg, på FSS uppdrag upp frågan om den nya chefsrollen utifrån att 80-talets chef möter nya situationer i en föränderlig socialtjänstorganisation.

Föreningen Sveriges Socialchefer
c/o Socialtjänsten
Box 188
444 23 Stenungsund

Redigering: Rolf Marthon
Grafisk form: Haze Westerlund

60 år av social historia

Föreningen Sveriges Socialchefer har under 60 år varit en viktig röst i den svenska socialpolitiska diskussionen. Detta arbete har tagit sin utgångspunkt i begreppen demokrati, trygghet och jämlikhet. Denna minnesskrift berättar delar av historien om Föreningen Sveriges Socialchefer sedan dess tillkomst 1938. Den tar också upp delar av den nutida historieberättningen och om föreningens kamp sedan 1960-talet, att främst ägna sig åt att kritiskt analysera och konstruktivt söka anvisa vägar för en förbättrad socialpolitik.

En höjdpunkt i föreningens moderna historia var 1968 när FSS tog initiativet till att bilda Samarbetskommittén för socialvårdens målfrågor. Kommittén kom att arbeta fram till 1980 och i programskriften "Socialvård i framtiden" presenterades analyser och förslag om socialvårdens reformering. Samarbetskommittén kom att spela en stor roll för 1982 års socialtjänstreform.

Anette Karlsson har på Riksarkivet forskat i föreningens arkiv av dokument, skrifter, bilder och annat material. Hon har självständigt utformat minnesskriften och står självständigt för det som redovisas.

Redaktör för skriften är Björn Sundström, socialchef i Arboga kommun och ledamot i Föreningen Sveriges Socialchefer styrelse.

Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 1998
ISBN 91-630-6978-4